

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

היום, לדאבונו, ישנה תופעה המכונה 'חזרה בשאלה',
בכל גווני הציבור הדתי והחרדי.

בפנימיות, הנוער שנושר מדרך התורה והמצוות מביע את הרצון
העמוק והמוצדק שלו לעבור מעבודת הצדיקים לעבודת בעלי תשובה.
אם רק ידעו לחשוף לו את הרגש הפנימי הזה – הדברים ודאי יתקבלו
על דעתו ויצמיחו גל של תשובת צדיקים.

[מתוך השיעור 'תשובת הצדיקים']

וישלח תשפ"ג

שליחות חדשה 24
"ויצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין
מתי 'להתגרש' מהשליחות הראשונה

הסיפור החסידי 26
דבקות מדבקת
המגיד ממעזריטש

מענות ותשובות 28
תשובות הרב לשואלים
שאלות בנושא שידוכים

פאזור ד'קדיש 29
ופרצת!
רזי יספר לנו את ספורה
של תורת החסידות

תשובת הצדיקים 04
לימוד בתורת חיים לפרשת וישלח
שרשי בעית ה'חזרה בשאלה'
וקריאה לחידוש ותשובה בעולם הדתי

השתלשלות תורת החסידות 07
הילולת אדמו"ר האמצעי (ח"א)
התבוננות בשבעת הדורות
בחסידות חב"ד

התפעלות טהורה 12
יסודות קונטרס ההתפעלות
מבוא וסקירה על קונטרס ההתפעלות
ועבודה מתוך שפלות ותמימות

אל תירא ישראל 22
קול שמחה
נשמה כללית – לא לפחד!

הקדמת המערכת

שבת שלום ושנה חסידית טובה לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי **נפלאות** היקרים. לפניכם **א געשמאקע חסידישע גליון** לפרשת **וישלח** והכנה **לחג הגאולה** - **י"ט בכסלו**. השבוע בגליון שיעורים משבת האחרונה - שבת יום ההולדת וחג הגאולה של אדמו"ר האמצעי:

השיעור הראשון, **תשובת הצדיקים**, הוא עיבוד מתומצת משיעור ארוך, הנוגע בשינוי שצריך לעבור כל צדיק **ובהתייחסות מיוחדת לבעיית ה'חזרה בשאלה'**.

שני השיעורים הבאים הם שני חלקי שיעור ארוך בליל שבת. הראשון עוסק **בהשתלשלות תורת החסידות**, תוך מבט מעניין על המשמעות של מאסר אדמו"ר הזקן והמטמורפוזת שהוא עבר בתוכו. **שיעור הכנה חשוב לי"ט כסלו** (המתקשר גם לשיעור הראשון). השני הוא מיסודות תורת החסידות - לימוד **קונטרס ההתפעלות 'על רגל אחת'**, הדרכה **לעבודת ה' אמתית מתוך שפלות ותמימות**.

ההתוועדות שכולכם חिकיתם לה כבר כאן! נפגשים **ביום שלישי** מוצאי **י"ט כסלו** בשעה **20:30** בבית זלטה **כפר חב"ד ב' מצפים לראותכם!**

סדר לימוד לשבוע פרשת וישב הבעל"ט: משנה ביצה פרק ג'; נ"ך יומי, ספר יחזקאל פרקים יטיכה.

ביום ירידת הגליון לדפוס הובא למנוחות **הרב מרדכי שטרנברג ז"ל** - מרביץ תורה לעדרים. יהיו הדברים לעילוי נשמתו הטהורה.

שבת שלום ומבורך,

לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו!

המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאחיה במספר 054-7827702

שיעור

לימוד בתורת חיים לפרשת וישלח

תשובת הצדיקים

קיצור מהלך השיעור

בצהרי שבת האחרונה, יום ההולדת ויום ההילולא של **אדמו"ר האמצעי**, לימד הרב בהרחבה את סיום דרושי **"תורת חיים"** על הפרשה. לקוצר הגליון נערכה בתמצית רבה הנקודה העיקרית של הדברים – **נקודה קיומית** השייכת לעבודה המרכזית של דורנו, **דור התשובה**, בו גם הצדיקים הגמורים צריכים לרכוש לעצמם את **מעלת התשובה**. בתוך הדברים יש קריאה **לחידוש ותשובה בעולם הדתי**, שהיא גם המענה **לבעיית החזרה בשאלה'** החמורה בדורנו, תוך חשיפת **שרשיה העמוקים ודרישת הגאולה** המסתתרת מאחוריה.

"ויאבק איש עמו" – צדיק ובעל תשובה

פרשת וישלח פותחת במפגש מחודש בין יעקב לעשו, שפנימיותו היא עימות־שתכלית־בירור בין עולם התיקון לעולם התהו^א. בלילה שלפני הפגישה מעביר יעקב את מחנהו את מעבר יבק^ב וכשהוא נותר בעבר השני, לאחר

דרך אותו מעבר מעולם הפירוד לעולם האחדות. בהקשר כאן, ההתמודדות עם "ארבע מאות איש עמו" (בראשית לב, ז) הבאים עם עשו ומאיימים על עם ישראל תלויה בהעלאתם לשרשם ב"ת עלמין דכיסופין" (זהר ח"א קכג, ב; ח"ג קכח, ב; שם רפח, א) שבעולם האחדות. העבודה בעולם היא בסדר של יבק, יחוד־ברכה־קדושה (זהר ח"ג רטז, בריז, א ובכ"מ), שיש לו הסברים רבים: לעתים מוסבר (ראה שער היחוד פ"ל; שערי תשובה ח"א מב, ב; מאמרי אדמה"א דברים ח"ג עמ' תתקכז ואילך) – באופן מיוחד – שיחוד־ברכה־קדושה היינו עליה במוטבע (יחוד יסוד ומלכות), מורגש (ברכה היא בהתפשטות ובברכה של הרגש, כמתבטא בהתרחבות הגוף בחזה מתוך הראש הצר, והיינו כח הברכה של אברהם אבינו, שמדתו היא "יומא דאזיל עם כולהו יומין") ומושכל (קדושה במוחין, "קדש מלה בגרמיה"). ההסבר שלו מתאים ליסוד קבלת הרש"ש (ראה נהר שלום מא, ב ואילך) לפיו כל המושכל נכלל ב"חכמה מוחא", כל המורגש נכלל ב"בינה לבא" וכל

נרשם (מהזכרון) ע"י איתניאל גלעדי. לא מוגה. יום שבת יוצא תשפ"ג – כפ"ח.

א ראה תו"א ריש פרשתנו (כד, א ואילך). ובריבוי מקומות. ב מעבר יבק הוא סמל למעבר מהותי (ולכן הוא גם שם של ספר על המעבר בין העולם הזה לעולם האמת), שמוסבר במאמר דנן כמעבר בין עולם האחדות לעולם הפירוד בו עלינו לעשות את עבודתנו – עבודת הבירורים. כאשר מצליחים בבירורים מעבירים את הניצוצות שמתעלים

יעקב אבינו במאבקו עם שרו של עשו הופך מצדיק גמור גם לבעל תשובה וכך מנצח את שרו של עשו וכולל בתוכו את עצמת התשובה של-תהו שלו

ביחס לעבודת יעקב במאבק זה
נותר אחד:

שרו של עשו הוא מדרגת
עשו כפי שהוא חוזר לשרשו
— מדרגת בעל תשובה הנעלה
לכאורה מיעקב, הצדיק הגמור,
שכן "במקום שבעלי תשובה
עומדים אין צדיקים גמורים
יכולים לעמוד"^א. אכן, מאמר זה
נכון רק ביחס ל"צדיקים גמורים
שאינם בעלי תשובה", אך כאשר
הצדיקים הגמורים עושים תשובה

הם עולים למעלה-מעלה מבעלי התשובה
לכשעצמם, מנצחים אותם וכוללים אותם בתוכם
(כפי שבעל תשובה אמתי — והדבר בולט עוד
יותר אצל גר-צדק — חייב בסופו של דבר,
בעקבות התשובה שלו, לחזור לעסוק בתורה
ומצוות, עבודת הצדיקים). כך, יעקב אבינו
במאבקו עם שרו של עשו הופך מצדיק גמור
גם לבעל תשובה וכך מנצח את שרו של עשו
וכולל בתוכו את עצמת התשובה של-תהו שלו.
במונחי ספר התניא, ספרן של בינונים
המגדיר גם את הצדיקים ואת הרשעים, כאשר
רשע עושה תשובה הוא עולה למעלה מן הצדיק
(רשע שאינו גמור עולה בתשובתו למעלה מצדיק
שאינו גמור ואילו רשע גמור עולה בתשובתו
למעלה מהצדיק הגמור) אך כאשר הצדיק
יעשה תשובה הוא יעלה שוב למעלה מהרשע-
שעשה-תשובה (ושוב, הצדיק שאינו גמור עולה
בתשובתו רק למעלה מרשע-שאינו-גמור-
שעשה-תשובה והצדיק הגמור עולה בתשובתו
למעלה גם מרשע-גמור-שעשה-תשובה).
לכאורה, אצל בעל תשובה אמתי ישנה מעלה
של "זדונות נעשו לו כזכויות"^ב שחסרה אצל
הצדיק, שיש לו רק מצוות 'רגילות', אך אליבא
דאמת הצדיק בתשובתו מחשיב את כל מצוותיו

שחזר על "פכים קטנים"^ג, הוא
נקלע למאבק עם שרו של עשו
— "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש
עמו עד עלות השחר"^ד. שרשו של
עשו בעולם התהו נעלה מעולם
התיקון לו שייך יעקב — לכן עשו
מצליח לאיים על יעקב ולכן גם
מעוניין יעקב להתמודד עם עשו
ולרשת את האורות המרובים
שלו. אכן, מצד שרש-שרשו של
יעקב (שמתגלה ב"ויותר יעקב
לבדו") — שרש "יעקב איש

חלק"^ה בעצמות ה', למעלה מהשבירה והתיקון,
עליו נאמר "כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו"^ו
— הוא מסוגל לגבור על עשו ולבררו כפי שקורה
במאבק עם שרו של עשו.

בדרוש פרשת וישלח בתורת חיים מסביר
אדמו"ר האמצעי את המאבק הזה באריכות רבה,
כדרכו תמידי, ואנחנו נתמקד רק בפרק האחרון של
המאמר. באופן אופייני הוא עושה מהלך שלם
ובסופו סותר והופך אותו, דבר המעיד על עוצם
בטולו ויכולתו 'לאיין' את כל מה שאמר קודם.
על כל פנים, ההיפוך הוא בנוגע לשני צדדי מעבר
יבק (האם המחנה היה בצד האחדות ויעקב בצד
הפירוד או להיפך^ז), אך תורף נקודת הביאור

המוטבע נכלל בדת (שפנימיותה כח היחוד). במאמר
שלפנינו יש שני הסברים לסוד יחוד-ברכה-קדושה, שאחד
מהם הוא לפי הקיום אמצע (הקו הרציף, בו נעשה היחוד
בין ימין ושמאל ובין מעלה ומטה), ימין (כח הברכה של
אברהם איש החסד) ושמאל (שהרי קדושה ענינה פרישות
ועליה המאפיינת את קו שמאל). הסדר של אמצע-ימין-
שמאל (ויה) הוא הצירוף השייך לספירת התפארת.

ג חולין צא, א. "פכים קטנים" היינו הבירורים מהשטן
העומד מולו שצריך להשלים יעקב להשלים (מכח היותו
בן רבקה, שנותנת לו כח להתמודד עם קליפות עשו ולבן)
ובזכותם הוא הופך ל"ישראל, ודוק.

ד בראשית לב, כה. "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו
עד עלות השחר" עולה 2485, המשולש של 70, רמז
ל"ס נפש יוצאי ירך יעקב (בה פגע שרו של עשו), כללות
70 אומות העולם.

ה ע"פ בראשית כז, יא.

ו דברים לב, ט.

ז ראה לעיל הערה ב.

ח ברכות לד, ב.

ט יומא פו, ב.

תניא. במובן הפשוט, צדיק הוא שם כללי לכל מי שגדל בעולם של תורה ומצוות וזכה לחינוך ברוח ישראל סבא. היום, לדאבוננו, ישנה מציאות בה כנגד החזרה־בתשובה הרבה והמבורכת קיימת גם תופעה הפוכה המכונה 'חזרה בשאלה', בכל גווני הציבור הדתי והחרדי (שלדעת חלק ממומחי הסטטיסטיקה ממדיה לא־פחותים מהחזרה בתשובה). בפנימיות, הנוער שנושר מדרך התורה והמצוות מביע את הרצון העמוק והמוצדק שלו לעבור מעבודת הצדיקים לעבודת בעלי תשובה. אם רק ידעו לחשוף לו את הרגש הפנימי הזה – וזהו תפקידם של היושבים כאן! – הדברים ודאי יתקבלו על דעתו ויצמיחו גל של תשובת־צדיקים שיכולה לכלול את האורות דתהו של התשובה ולהכיל אותם לגמרי בריבוי הכלים דתיקון של התורה והמצוות (וכך להעמיד גדולי תורה שיש בהם גם את מעלת התשובה, כפי שהיו אצל עמודי התורה שבאו מגרים ובניהם – רבי עקיבא, רבי מאיר, אונקלוס הגר, שמעיה ואבטליון ודומיהם).

עבודה זו – אותה חולל יעקב אבינו ב'משבר' מעבר יבק ולה זכה משה רבינו בסוף ימיו, כפי שמסביר אדמו"ר האמצעי במאמר (וכך הגיע עם הסתלקותו לשער הנון²) – היא בעצם תורף עבודתו של המשיח, ש"אתא לאתבא צדיקאי בתיובתא"³ וכך לזכות למעלת "לאהפכא חשוכא לנהורא"⁴ ולתקן את העולם כולו.

¹ יב' לקו"ת וספר הליקוטים ואתחנן (ג, כו). הובא בשל"ה תושב"כ ואתחנן (שסט, א) בשם מהר"ח"ו. ובכ"מ.
² יג' ע"פ זהר ח"ג קנג, ב. הובא ונתבאר בלקו"ת שמיני עצרת צב, ב; שה"ש נ, סע"ב. ובכ"מ.
³ יד' ע"פ זהר ח"א ד, א.

עד כה לעבירות (כידוע מתשובתו התמידית של הרס"ג על עבודת ה' הקודמת שלו, שכחטא תחשב ביחס למעמדו היום) – ו'עבירות' אלה הן ההופכות לזכויות בתשובתו.

המעבר מצדיק לבעל תשובה

במעבר יבק עובר יעקב אבינו 'משבר־אמצע־החיים', כשעליו לחולל שינוי מהותי בעבודתו – לעבור מעבודת צדיק לעבודת בעל־תשובה. כשם שאביו של יעקב, יצחק, התהפך בעקדה מנשמה דנוקבא לנשמה דדכורא כך על כל צדיק לעבור בשלב מסוים של חייו 'משבר' של שינוי מן הקצה אל הקצה בעבודתו (כפי שהסברנו אמשי"א לגבי אדמו"ר הזקן, שבמאסר והגאולה הופך מיעקב אבינו של החסידות למשה רבינו של החסידות). המאבק במעבר יבק הוא 'משבר־אמצע־החיים' של יעקב אבינו, בו עליו להפוך מצדיק גמור לבעל תשובה, מבלי לאבד את האיכות של עבודת הצדיק (והרי כל שינוי מהותי בסדר העבודה הוא גופו תהליך של תשובה, כך שהשינוי של יעקב הוא אב־טיפוס לכל שינוי).

עבודת יעקב אבינו היא מורת־דרך לכל אחד ואחת מאתנו, גם אם אינם צדיקים גמורים של

¹ י' שער הפסוקים וספר הליקוטים וירא; אוה"ח על בראשית כא, ב. ובכ"מ.
² יא' נדפס לקמן.

במעבר יבק

עובר יעקב אבינו
'משבר־אמצע־
החיים', כשעליו
לחולל שינוי
מהותי בעבודתו
– לעבור מעבודת
צדיק לעבודת
בעל־תשובה

שיעור

הילולת אדמו"ר האמצעי (ח"א)

השתלשלות תורת החסידות

קיצור מהלך השיעור

ביום ההולדת ויום ההילולא של **אדמו"ר האמצעי**, כהקדמה לעיסוק בחלק מרכזי של תורתו (כדלקמן בחלקו השני של השיעור), ערך הרב התבוננות על **עניינו הפנימי** של אדמו"ר האמצעי בהשתלשלות החסידות – כשמתוך הדברים עולה התבוננות שלמה על **השתלשלות תורת החסידות. פרק א**, שהוא הכנה מיוחדת ל**י"ט כסלו** הבא עלינו לטובה, מסביר שבמאסר והגאולה חלה **מטמורפוזת** בדמותו של אדמו"ר הזקן – הוא הפך **מהשלישי** ב"אבות החסידות", המשלים את הדורות הקודמים, **למשה רבינו של החסידות**, המנחיל לדורות את התורה שבכתב שלה. מעבר למבט המעמיק כאן על ראש השנה לחסידות, שהופך את החסידות מעבודת-אבות ל**תורה סדורה**, יש כאן מבט עמוק על **שינוי אמצעי-החיים** שצריך לעבור כל צדיק (כפי שמוסבר עוד בשיעור השלישי בגליון). **פרק ב** מפתח את ההתבוננות למבט שלם המקביל את **שבעת הדורות** בחסידות חב"ד לדורות שונים בהשתלשלות התורה.

של החסידות, כנגד אברהם, יצחק ויעקב³. הוא גם אמר^א שלפני ביאת המשיח יצטרכו 'א נייעם סדר', 'סדר חדש', מהדורה חדשה של שלשת אבות החסידות. כתוב^ב שימות המשיח הם שלשה דורות, "ולפני ירח דור דורים"^ג, אבל כאן הווארט שכהקדמה שתאפשר את ביאת

ב ראה תורת שלום שמח"ת תרס"א ועוד.
ג סנהדרין צט, א.
ד תהלים עב, ה.

א. המהפך של פטרבורג

ה'סדר' של החסידות

ידוע הווארט של רבי אייזיק מהומיל, ששלשת הדורות הראשונים של החסידות – מורנו הבעל שם טוב, הרב המגיד ממעזריטש, אדמו"ר הזקן – נקראים 'סדר'^א, שלשת האבות

נרשם (מהזכרון) ע"י איטיאל גלעדי. לא מוגה. שיעור לבחורי ישיבת דרשי יחודך (ח"א). ליל שבת ויצא תשפ"ג – כפ"ח.
א לשמע און מדור ר"א מהומיל אות ה.

חדשה של המגיד ממעזריטש, של יצחק אבינו של החסידות^ט. ביצחק אבינו יש מעלה – הוא האב לו יאמרו לעתיד לבוא "אתה אבינו".

תורה שבכתב ותורה שבעל פה של החסידות

לפי ה'סדר' מהבעל שם טוב אדמו"ר הזקן הוא יעקב אבינו של החסידות. "יעקב איש תם ישב אהלים"^א הוא עמוד התורה באבות^ב, וכך גם אדמו"ר הזקן הוא עמוד התורה של החסידות – הוא נקרא שניאור, על שם שני אורות של "תורה אור"^ג, אור הנגלה ואור הנסתה^ד (כמו שני האהלים של יעקב, אהל לשון "יהל אור"^ט). אבל בתורת החסידות עצמה, אדמו"ר הזקן אמר על עצמו שהוא התורה שבכתב של החסידות – בפרט בספר התניא, כמובן – והצביע על נכדו, אדמו"ר הצמח-צדק, שהוא יהיה התורה שבעל פה של החסידות^ט. הוא לא הצביע על הדור הבא, בנו אדמו"ר האמצעי, אלא על הנכד. ברור שגם שלשת הדורות הראשונים של חסידות חב"ד הם 'סדר' בפני עצמו – לכן אדמו"ר האמצעי נקרא 'האמצעי', בין הראשון והשלישי בתוך מהלך אחד שמתחיל מאדמו"ר הזקן ומסתיים באדמו"ר הצמח-צדק. בכל אופן, צריך שהאמצעי לא 'יבלע' בין אביו לחתנו – שיעשה את הענין המיוחד שלו. אם כן, צריך להבין מהו אדמו"ר האמצעי בסדר הזה.

פטרבורג – המעבר מיעקב למשה

ממה שאמרנו יוצא שיש שתי דרכים להתייחס לאדמו"ר הזקן: לפי ה'סדר' הראשון, אדמו"ר

המשיח יצרכו שלשה דורות שהם 'סדר'. אנחנו נמצאים ב'ט' כסלו, יום ההילולא רבא – יום ההולדת ויום ההילולא – של אדמו"ר האמצעי וערב חג הגאולה שלו, י' כסלו. אדמו"ר האמצעי שמח להסתלק מהעולם – הוא אמר שאבא נתן לו רשות להסתלק^ה. ההסתלקות שלו היתה הסתלקות שלא היתה כמוה מאז הסתלקות רבי שמעון בר יוחאי, הוא הסתלק תוך כדי כתיבת דברי חסידות כשהוא חותם במלה "חיים" – "לאור באור החיים". כמו שעוד נראה, יש לאדמו"ר האמצעי קשר מיוחד למלה חי, לסוד החיים.

הוא חי בדיוק **נד** שנים, מיום ליום – **חי-חי** – **חי** שנים. ספר הדרושים שלו על התורה (שאי"ה נלמד ממנו מחר) נקרא "תורת חיים" וגם קונטרס ההתפעלות – עליו נדבר בהמשך אי"ה – מיוסד על הפסוק "ואתם הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם היום"^ו.

אם שלשת הדורות הראשונים של החסידות הם 'סדר' אחד, מיהו אדמו"ר האמצעי? אחרי הסתלקות המגיד ממעזריטש התלמידים

התווכחו מי יזכה להוריד שוב את נשמת הרבי לעולם. בסופו של דבר אדמו"ר הזקן זכה בכך, וכשנה אחרי הסתלקות המגיד נולד לו בנו דובער, אדמו"ר האמצעי, שנקרא על שם הרב המגיד. אם כן, אדמו"ר האמצעי הוא בעצם מהדורה

אחרי הסתלקות המגיד ממעזריטש התלמידים התווכחו מי יזכה להוריד שוב את נשמת הרבי לעולם. בסופו של דבר אדמו"ר הזקן זכה בכך, וכשנה אחרי הסתלקות המגיד נולד לו בנו דובער

ט ראה גם בלקולו"י דלעיל הערה ו. ובכ"מ.

י ישעיה סג, טז. שבת פט, ב.

יא בראשית כה, כז.

יב ע"פ זהר ח"א קמו, ב.

יג משליו, כג.

יד לקו"ד עמ' פג; סה"ש תש"ב עמ' 129. ראה לקו"ש ח"ב עמ' 227.

טו ע"פ איוב לא, כו. וראה בפירוש ר"ת שם.

טז ראה קיצורים והערות לספר התניא עמ' קכד.

ה ראה ספר התולדות אדמהאמ"צ פ"ו.

ו לקולו"י אג"ק עמ' שלט ואילך; סיפורי חסידים (זיון) תורה סיפור 62 ומועדים סיפור 148.

ז ראה לקמן בגליון.

ח דברים ד, ד.

כל אדם, ובפרט כל צדיק גדול, עובר בשלב מסוים בחיים משבר קיומי שצריך לחולל אצלו שינוי מהות. הדוגמה לכך היא עקדת יצחק

שלו. ספר התניא אמנם נדפס 'לפני פטרבורג'^{כג}, אבל ידוע^{כד} שהוא קשור לכל ענין המאסר ושייך להפצה בשופי של 'אחרי פטרבורג', כאשר אגרת התשובה גם נדפסה בפועל רק אחר כך^{כה} (וכמובן גם אגרת הקדש).

לאור זאת, אף שלא ראיתי כתוב כך, בהחלט אפשר לומר שעד המאסר אדמו"ר הזקן היה בבחינת יעקב אבינו, המשלים של הסדר הקודם שהתחיל מהבעל שם טוב, אבל מגאולת י"ט כסלו אדמו"ר הזקן מתחיל סדר חדש, שעיקרו תורה, שבו אדמו"ר הזקן הוא משה רבינו, המנחיל בעיקר את התורה שבכתב של החסידות, ונכדו אדמו"ר הצמח-צדק הוא עמוד התורה שבעל פה של החסידות^{כו}.

ב. תורת החסידות – ההתנ"ך עד תורת הישיבות

אדמו"ר האמצעי – נביאים-כתובים

אם אדמו"ר הזקן הוא התורה שבכתב ואדמו"ר הצמח-צדק הוא התורה שבעל פה, מה נמצא ביניהם? מה יש בין חמשה חומשי תורת משה לבין המשנה והגמרא? [נביאים-כתובים].

כג בשנת תקנ"ז, בסלאוויתא (ראה לוח "היום יום" כ' כסלו).
כד סה"ש תורת שלום הנ"ל הערה כא. וראה גם שם עמ' 55.
כה מהד"ק זאלקווי תקנ"ט ומהד"ב (כיום) שקלאוו תקס"ז ("היום יום" הנ"ל הערה כג).

כו לפי הנ"ל, שאצל אדמו"ר הזקן יש שינוי כל כך מהותי עד שניתן לחלק בו לשתי מדרגות שונות לגמרי, ניתן למנות עשרה 'דורות' מהבעל שם טוב עד לרבי (ולא רק תשעה, כמקובל): הבעש"ט המגיד אדה"ז (כיעקב) כנגד ג"ר; אדה"ז (כמשה) אדהאמ"צ הצ"צ כנגד חג"ת; הרבי המהר"ש בנצח ("לכתחילה אריבער"); הרבי הרש"ב (מייסד תומכי תמימים) בהוד (תמימות); הרבי הרי"צ ביסוד (כשמו יוסף); והרבי במלכות. עוד למעלה מכך אפשר לכוון את שלשת הדורות הראשונים – אבות החסידות – כנגד ג רישין שבכתר (כנודע, ראה הספיה לשער א בסוד הוי"ו ליראיו); שלשת הדורות הראשונים בחב"ד כנגד חב"ד (כמקובל); ואחר כך נהי"ם לפי הסדר הנ"ל (בדילוג על חג"ת שהם 'חזרה' על האבות), ודוק.

הזקן הוא יעקב אבינו, "הבחיר שבאבות"^{כז} של החסידות, "כי יעקב בחר לו יה"^{כח}. אבל לפי הווארט השני, על תורה שבכתב ותורה שבעל פה, אדמו"ר הזקן הוא משה רבינו, "הבחיר שבנביאים"^{כט} של החסידות. משה רבינו קבל מסיני את שתי התורות, אבל הוא מזוהה בעיקר עם התורה שבכתב – חמשה חומשי תורה שכנגדם מכוונים

חמשת חלקי ספר התניא (לקוטי אמרים – הכולל בעצמו נג פרקים, כנגד גן פרשיות התורה^ל – שער היחוד והאמונה, אגרת התשובה, אגרת הקדש וקונטרס אחרון). יש קשר בין יעקב אבינו ומשה רבינו, שהרי "משה מלגאו ויעקב מלבר"^ל, אבל עדיין מדובר בשתי בחינות שונות שצריך להבין את היחס ביניהן.

ידוע^{לא} שיש הבדל אצל אדמו"ר הזקן בדרושי החסידות בין 'לפני פטרבורג' ל'אחרי פטרבורג'. כל אדם, ובפרט כל צדיק גדול, עובר בשלב מסוים בחיים משבר קיומי שצריך לחולל אצלו שינוי מהות. הדוגמה לכך היא עקדת יצחק, שעד לעקדה היה עם נשמה דנוקבא ובעקדה הוא עלה למעלה ונמשך שוב למטה עם נשמה דדכורא^{לב}. לפעמים המשבר הזה גלוי וברור ולפעמים הוא פחות מודע, אבל זהו שלב מעבר בחיי כל צדיק. אצל אדמו"ר הזקן, באופן פשוט, המשבר הזה הוא המאסר שמחולל אצלו שינוי. גם אצל בעל ההילולא יש מאסה, אבל הוא רק שנה לפני ההסתלקות שלו, בסוף החיים

יז ע"פ בראשית רבה עו, א. ראה גם מדור קול שמחה בגליון.

יח תהלים קלה, ד.

יט רמ"ח אותיות אות קנא.

כ ע"פ תקו"ז יג (כט, א).

כא ראה תורת שלום עמ' 114 ואילך (ובנסמן לקמן הערה כד). ובכ"מ.

כב שער הפסוקים וירא ועוד.

ידוע^ל מה שאמר על אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי רבי אייזיק מהומיל, שהיה חסיד מסוד של שניהם. הוא אמר לאדמו"ר הזקן, לנוכח – 'ממך אני מקבל חסידות', את עצם התוכן, 'אבל געשמאק בחסידות אני מקבל מבערל'ה', מאדמו"ר האמצעי (כשעוד היה אברך, בחיי אדמו"ר הזקן, לפני שנהיה אדמו"ר). הגעשמאק המיוחד של הנ"ך נמצא בתורת אדמו"ר האמצעי. הנ"ך נחשב עדיין חלק מהמקרא, הוא המשך ישיר של תורת משה, לפני המעבר לתורה שבעל פה. כידוע^{לא}, שלשת הדורות הראשונים של חב"ד מכוונים בעצמם כנגד חכמה־בינה־דעת – אדמו"ר הזקן כנגד החכמה (סוד "מוסר אביך"^{לב}, התורה שבכתב^{לג}), אדמו"ר האמצעי כנגד הבינה (ככינוי^{לד} "רחבות הנהר"^{לה}) ואדמו"ר הצמח־צדק כנגד הדעת. הבינה היא מקור הנבואה^{לו} (לעומת החכמה־המעין, סוד תורת משה, "כי מן המים משית'הו"^{לז}) והיא מקום השמחה והתענוג ("התגלות עתיקא באמא"^{לא}), ענייניו של אדמו"ר האמצעי כנ"ל.

המשך הדורות

לפי הדרך שאמרנו כרגע, צריך להתבונן בהמשך הדורות של חסידות חב"ד: על הרבי הרש"ב אמרו בפירושו^{לט} שהוא הרמב"ם של החסידות. הרמב"ם הוא גדול הראשונים, כך שהרבי הרש"ב בפירוש מקביל לתקופת הראשונים. לפי זה, הרבי המהר"ש מקביל לתקופה

בדיק. כל דברי הנביאים הם "תוכחת מגלה מאהבה מסתרת"^{לכ} על תורת משה – תוכחה על שלא קיימנו את התורה. יש לנו סדר בלימוד נ"ך, כעת נמצאים בתחלת יחזקאל – קשה להחליט אילו נבואות עם תוכחה יותר קשה, תחלת יחזקאל או כל ספר ירמיהו.

את הטעם של תוכחת הנביאים הקשה והחריפה, "תוכחת מגולה מאהבה מסותרת" – על אי קיום נכון של התורה שבכתב, דהיינו תורת החסידות של אביו, בהחלט אפשר לטעום בספריו של אדמו"ר האמצעי. החל מקונטרס ההתפעלות – אותה כתב כמקבילה לליקוטי אמרים של התניא (עם כל ההבדלים) – בו הוא מבקר ומוכיח בחריפות את כל הטעויות של החסידים במימוש הדברים^{לכ}, ועד לספרים כמו דרך חיים ושערי תשובה (המקבילים לאגרת התשובה של התניא), המעמיקים במדידות ובמיאוס בחיים של מי שמתרחק מחיי החיים ברוך הוא.

בספרי הנ"ך יש געשמאק (תענוג) – מלה מאד חשובה בחסידות – שאין בחמשה חומשי תורה. בחמשה חומשי תורה לומדים בעיקר על המצוות, לדעת מהו רצון ה', אבל הגעשמאק הוא בספרי הנביאים. כמובן, אפשר וצריך להרגיש גם געשמאק בחמשה חומשי תורה, כשלומדים את סיפורי האבות ב"ספר הישר" יש געשמאק, אבל בנביאים יש געשמאק מיוחד – מגלת שיר השירים, ש"כל הכתובים קדש ושיר השירים קדש קדשים"^{לכ}, מגלת אסתר בפורים וכו'.

את הטעם של תוכחת הנביאים הקשה והחריפה, "תוכחת מגולה מאהבה מסותרת", בהחלט אפשר לטעום בספריו של אדמו"ר האמצעי

ל רמ"ח אותיות אות עז.

לא סה"ש תש"ה עמ' 60; קוץ ה'ש"ת עמ' 90. ובכ"מ.

לב משלי א, ח.

לג ע"פ מדרש משלי א, ח.

לד שיחת י' כסלו תשמ"ח.

לה בראשית לו, לו.

לו ראה תקו"ז כא (מט, א).

לז שמות ב, י.

לח מאמרי אדה"ד הנחות הר"פ ז"ל עמ' ו; לקו"ת נשא כה, א. ובכ"מ.

לט לקו"ד ח"ב רצו, א.

כז משלי כז, ה.

כח ובאריכות ח"ב של השיעור – נדפס לקמן.

כט ידים פ"ג מ"ה.

בחמשה חומשי תורה לומדים בעיקר על המצוות, לדעת מהו רצון ה', אבל הגעשמאק הוא בספרי הנביאים

פשוטים כמו היהודים הפשוטים של הבעל שם טוב^{מא}, אפשר לשייך אותו בפרט בתוך תקופת הגאונים לרבינו סעדיה גאון. הרבי הריי"צ, באותו אופן, צריך להקביל לתקופת האחרונים – כשלומדים מאמר שלו לומדים טור ובית יוסף של החסידות.

מהו, אם כן, הרבי? הרבי קבל סמיכה מהגאון הרוגאטשובר וגם פגש את ר' ברוך-בער. מספרים על כמה ראשי ישיבות שהבטיחו לרבי שאם רק יגדל אצלם הוא יהיה הראש-ישיבה הכי מבריק בדור. רואים את הכיוון הזה בליקוטי שיחות הרבה פעמים. אם כן, בדורות הלימוד, הרבי הוא התיקון של ראשי הישיבות – סגנון הלימוד של הדורות האחרונים ממש^{מב}.

מא ראה סה"ש תרצ"ו עמ' 141; תש"ב עמ' 87. ועוד. מב יש הטוענים שאחרי תקופת האחרונים באה בדורנו 'תקופת המלקטים' – המסדרים את דברי הדורות הקודמים, כשעיקר החידוש הוא המבנה והסדר. כפשוט, חלילה מלומר שהתורה לא ממשיכה להתחדש מדור לדור, אך לאיך יש לציין את החבה היתרה של הרבי לספרי הליקוטים והמפתחות, כנגלה וגם בחסידות, והדרכתו להשתמש בהם.

שבין חתימת התלמוד, עד אליה מגיע אדמו"ר הצמח-צדק, לבין תקופת הראשונים, השייכת לרבי הרש"ב. אפשר לחלק גם את התקופה הזו, אבל בגדול זו תקופת הגאונים. מצד אחד, יש עדיין הרבה המשך של ה'אויורה' של האמוראים, מרכז התורה הוא עדיין בבבל [הרבי המהר"ש עדיין

קבור בליובאוויטש, ליד הצמח-צדק...] מצד שני, יש כבר חידושים שמתחילים את התקופה של הראשונים, כמו קבצי הלכות. התיאור הזה מתאים לרבי המהר"ש, שגם קשור מאד לאביו וממשיך אותו, כשהדרושים שלו מתבססים עליו ומפתחים את דבריו, וגם מתחיל דברים שיש אצל הרבי הרש"ב (הכי בולט שהרבי מהר"ש מתחיל את ה'המשכים', שעיקריים מאד אצל הרבי הרש"ב בתור הרמב"ם של החסידות). לפי הידוע^מ שהבעל שם טוב היה 'גלגול' של רבינו סעדיה גאון, והרבי המהר"ש היה עם 'א בעל-שם' סקע הנהגה' ורבים מחסידיו היו יהודים

מ שבחי הבעש"ט (מהדורת הורודצקי עמ' 14, מהדורת מונדשיין עמ' 178).

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ הבעש"ט-המגיד-אדה"ז הם 'סדר' ולפני ביאת משיח יצטרכו 'סדר חדש'.
- ♦ אדמו"ר הזקן ואדמו"ר הצמח-צדק הם התורה שבכתב והתורה שבעל פה של החסידות.
- ♦ כל צדיק ("ועמך כלם צדיקים") עובר בחייו משבר שמחולל בו שינוי מהותי.
- ♦ במאסר והגאולה עבר אדמו"ר הזקן ממדרגת יעקב אבינו ("הבחיר שבאבות") של החסידות למדרגת משה רבינו ("הבחיר שבנביאים") של החסידות.
- ♦ אדמו"ר האמצעי הוא סוד הנ"ך של החסידות – החסידות שלו כוללת את תוכחת הנביאים וגם את הגעשמאק המיוחד שיש דווקא בספרי הנ"ך.
- ♦ הרבי המהר"ש הוא כנגד תקופת הגאונים – בפרט רבינו סעדיה גאון.
- ♦ הרבי הרש"ב, הרמב"ם של החסידות, הוא כנגד תקופת הראשונים.
- ♦ הרבי הריי"צ הוא כנגד תורת האחרונים.
- ♦ תורת הרבי מתאימה בסגנונה לראשי הישיבות – אחרוני האחרונים.

התפעלות טהורה

קיצור מהלך השיעור

ביום ההולדת ויום ההילולא של **אדמו"ר האמצעי** הקדיש הרב שיעור **לקונטרס ההתפעלות** – מספריו היסודיים ביותר של אדמו"ר האמצעי. קונטרס ההתפעלות, עם ביאוריו של **רבי הלל מפאריטש**, תופס מקום מרכזי בהדרכתו של הרב גינזבורג שליט"א מזה שנים ארוכות. ההתעוררות לחזור ולעסוק בו כעת היא בעקבות הוצאת **הספר "נהלך ברגש"**, ביאור רחב ומלא על הקונטרס מתוך שיעורי הרב יצחק שפירא. **פרק א** הוא מעין **מבוא** לקונטרס ההתפעלות, הסוקר אותו ממעוף הצפור, ומסיים בכך שעבורנו עיקר מה שיש ללמוד ממנו הוא על **עבודה מתוך שפלות ותמימות. שני הפרקים הבאים** הם לימוד של שני קטעים יסודיים מתוך הקונטרס – הראשון על **השפלות** והשני על **התמימות**.

על הטעויות הנפוצות ב'עבודה'. האמת היא שבאופן כללי התוכחה שבקונטרס ההתפעלות לא כל כך נוגעת לנו... הוא מדבר על חמש דרגות של התפעלות – אבל הלואי שנגיע לתחתונה שבהן, אפילו עליה אנחנו מסתכלים מלמטה, כמשהו שלא הגענו אליו. יש אצלו גם מדרגה שמתחת לכל חמש המדרגות, מדרגה שאולי אנחנו נמצאים בה, אבל המדרגות של ההתפעלות שהוא מונה, וגם מוכיח את מי שנמצא בהן על הטעויות והקלקולים האפשריים, הן רחוקות מאתנו. בכל אופן, יש צד שדווקא מכיון שאנחנו לא

א. מבוא לקונטרס ההתפעלות

תוכחת קונטרס ההתפעלות

הסברנו^א שהחסידות של אדמו"ר האמצעי היא הנ"ך של החסידות – "תוכחת מגולה מאהבה מסותרת" בנוגע לדרכי החסידות שהנחיל אדמו"ר הזקן. דוגמה עיקרית לכך היא קונטרס העבודה, שנועד ללמד את החסידים איך להתבונן ולהתפעל נכון, עם הרבה בקורת

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ליל שבת יוצא תשפ"ג (ח"ב) – כפ"ח.

א ח"א של השיעור – נדפס לעיל.

כשהוא מגיע לתכלית העבודה, הנפש האלקית מתלבשת לגמרי בנפש הטבעית ומתאחדת איתה

מדרגת הנשמה היא התפעלות בלב – ההתבוננות וההתפעלות שבשכל מעוררת רגש גם בלב. רגש הלב, במדרגה הזו, נבדל מההתבוננות הרחבה של המח – הוא מבוסס על ה"בכך" המצומצם שמאיר מהמח אל הלב, 'השורה

התחתונה' שהיא מסקנת ההתבוננות המלאה. מדרגת החיה נקראת כוונה פנימית. במדרגה הזו הלב עולה ונכלל בשכל, כאשר בחויה שלו הוא שותף לכל רוחב ההתבוננות של השכל. במדרגה הזו יש חויה של התחדשות שהוא קורא לה באידיש קוועל (מעין, נביעה) – נביעת מוחין מלאת התפעלות שהלב נעשה שותף מלא אליה. המדרגה העליונה, מדרגת היחידה, היא גילוי ענג פשוט ורצון פשוט של הנשמה, לגמרי למעלה מטעם ודעת.

"אזן שמעת"

כפי שאמרנו, חמש המדרגות שהוא מונה רחוקות עבורנו, ולכן נדבר הערב בעיקר על העמודים השווים לכל נפש של כל העבודה. בכל זאת, אם רוצים לדבר על איזה מכנה משותף של המדרגות שהוא מדבר עליהן, יש מכנה משותף של שמיעה? מדרגת הנפש נקראת שמיעה מרחוק, מדרגת הרוח היא כבר שמיעה מקרוב, כמו שראינו. איך הוא קורא למדרגת הנשמה (שבכלל שייכת לבינה, "נשמת שדי תבינם"¹, לה שייך חוש השמיעה², ועליה נאמר במקום אחר "אזן מילין תבחן")? דערהער, שמיעה פנימית (דער הערט זייער טיף – שמיעה מאד עמוקה – בלשונו).

המדרגות הבאות, חיה ויחידה, באמת שייכות רק למתימעט, אבל שלש המדרגות שהן עדיין עבודה פנימית, מדרגות הנר"ג, שיש להן שייכות

נמצאים באף אחת מהמדרגות – לכולן יש נגיעה מסוימת בנו, יש מה ללמוד מכל אחת. וגם, כפי שנראה, יש קוים כלליים של התוכחה שלו שכן שייכים לכל המדרגות ונתמקד בהם.

תקציר חמש המדרגות

מתחלת הקונטרס אדמו"ר האמצעי מחלק בין שני סוגים כלליים של "עובדי ה' בנשמתם" ו"עובדי ה' בגופם", ומסביר את כל חמש המדרגות בנוגע לשניהם. אבל בפרקים הזו, שהם הפרקים העיקריים של הקונטרס, הוא כבר לא מתייחס לחלוקה הזו – כל מה שכתוב שם מתייחס לשני הסוגים בו־זמנית. מאד מעניין, שהוא בונה חלוקה חריפה בין שני התחומים, אבל כשהוא מגיע לשיא של ההתבוננות הוא מוותר עליה. בסופו של דבר, כשהוא מגיע לתכלית העבודה, הנפש האלקית מתלבשת לגמרי בנפש הטבעית ומתאחדת איתה. חשוב לשים לב לכך. נגיד בקיצור את חמש המדרגות שכל הקונטרס בנוי עליהן, כנגד נפש־רוח־נשמה־חיה־יחידה:

המדרגה הכי בסיסית, מדרגת הנפש, נקראת שמיעה מרחוק. יש לה עוד שמות, הוא מכנה אותה גם "מחשבה קרה", אבל העיקר הוא שמיעה מרחוק – שמיעה שיוצרת התפעלות מסוימת בשכל, אך זו לא התפעלות מלאה וממשית אלא חויה של הודאה על האמת למרות שאני עדיין רחוק ממנה. ההודאה הזו על האמת פועלת בנפש "הסכם חזק" לפעול בהתאם לאמת הזו, שקובע את ההתנהגות שלי במשך כל היום, ב"סור מרע ועשה טוב"³ על פי תורה. מדרגת הרוח נקראת כבר שמיעה מקרוב ו"מחשבה טובה". במדרגה הזו ההתבוננות שבמח היא קרובה ונוגעת, מעוררת התפעלות במח, אף שאין לה עדיין השפעה על הלב.

ג ראה גם קול הנבואה עמ' כו.
ד איוב לב, ח.
ה ע"ח ש"ד פ"א. ובכ"מ.
ו איוב יב, א.

ב תהלים לד, טו; לד, כז.

אין לו שפלות ותמימות, העבודה שלו לא שוה שום דבר! אם מישהו לא נמצא בשום מדרגה, כמו שאמרנו עד כמה המדרגות הללו רחוקות מאתנו, אבל יש לו שפלות ותמימות – הוא 'בסדר' עם הקב"ה, אין לה טענות עליו. כנראה אסור לומר לו את זה, כדי לא לקלקל לו את השפלות... אבל העבודה שלו מוצאת חן בעיני ה'. ממילא, מבחינת העבודה שלנו, שני העמודים הללו של שפלות ותמימות שהוא מתייחס אליהם – הם עיקר קונטרס ההתפעלות עבורנו. לכן, אם מישהו רוצה לשנן מהקונטרס את מה שנוגע לעבודה שלנו – אנחנו מציעים לו ללמוד שני קטעים שעוסקים בשתי המדות הללו. כמו שלפני כמה שבועות¹ הצענו ללמוד, יחד עם האגרת של הבעל שם טוב, את האגרת של רבי אייזיק מהומיל – הצענו להדפיס אותן ביחד ללימוד – גם השבוע יש כאן שני קטעים שכדאי ללמוד שוב ושוב כיסודות של עבודת ה', וכעת נלמד אותם בפנים.

ב. מרה שחורה טבעית

צעקה פתאומית

הקטע הראשון הוא בפרק ה, והוא מתייחס לשתי המדרגות הנמוכות – מדרגת הנפש, בה הלומד מודה במוחו והדבר פועל בו 'הסכמה', והמדרגה שלמטה ממנה, שכלל לא נמנית במדרגות ה'עבודה', בה מישהו לומד חסידות ומבין אך הדבר לא פועל בו שום התעוררות והתפעלות. בכל זאת, אומר אדמו"ר האמצעי, יש גם במדרגות הללו משהו טוב:

אך מכל מקום גם בשני כיתות הללו נמצא דבר טוב ומשובח מצד אחר לגמרי והוא בראותו שאינו שומע ומקבל להתפעל גם במוחו בהודאה ומכ"ש בלבו, הנה יבוא לבחינת תשובה פשוטה לבחינת מרירות ושפלות בעצמי, על חומר גופו הגס וכה"ג ויזכור חטאת נעוריו וכה"ג ויצעק בצעקה

כל שהיא לעבודה הפנימית שלנו, שייכות לשמיעה. לאיפה עולים מהשמיעה? לראיה, "לאסתכלא ביקרא דמלכא"¹ (במדרגת החיה), ואחר כך עולים לדבקות (במדרגת היחידה) – "ואתם הדבקים בהו' אלהיכם חיים כלכם היום"², הפסוק עליו מבוסס כל הקונטרס. הביטוי של השמיעה הוא "אזן שומעת", שמקורו בפסוק – "אזן ש'מעת ועין ראה הו' עשה גם שניהם"³. "גם", לשון ריבוי, אומר שיש כאן משהו שלישי – "אזן ש'מעת ועין ראה" היינו בינה וחכמה, מח השמאל ומח הימין, וה"גם שניהם" היינו הדעת, מח האחור שמקבל משני המוחין וממשיך את התפעלות המח בלב – "וידעת היום והשבת אל לבבך". יש חן מיוחד בתוך השמיעה של האזן, מציאת חן היא בעינים ויש כאן איזו עין פנימית בתוך האזן (איזון בלשונו נקרא עיון בלשון חז"ל⁴), ודוק.

עמודי העבודה – שפלות ותמימות

אחרי הפירוט של מדרגות העבודה, שכולן מתחלקות לעובדי ה' בגופם ולעובדי ה' בנשמתם, אדמו"ר האמצעי מדבר על המונעים של העבודה, מה שיכול להפריע לעבודה או לקלקל אותה. הפרעה עיקרית אחת שהוא מדבר עליה היא טרדות הפרנסה, אבל יש עוד הפרעה שהוא מדבר עליה – שנוגעת לכל המדרגות, החל מהתחוננה – שהיא העדר שפלות. כמו שנראה, יוצא מהדברים שלו שיש שני יסודות עיקריים שנוגעים לעבודה בכל הרמות – שפלות ותמימות. לפעמים חושבים ששתי המדות האלה הן כמעט אותו דבר, אבל אלה שתי מדות שונות, שני כללים גדולים שנוגעים לכל העבודה.

אם מישהו עובד את ה', בכל אחת מחמש המדרגות הללו, וגם במדרגה שתחתיהן – אבל

1 זהר ח"א קצט, א; ראה תניא פ"ג.

2 ח דברים ד, ד.

3 משלי כ, יב.

4 דברים ד, לט.

יא ראה ב"ב פט, א.

יב יעור ליל שבת לך – נדפס בגליון יורא השתא.

באה מצד התעוררות הנפש האלהית כמו שכתוב למעלה שיוכל להיות בבעל תשובה מבחי' יחידה שבנפש האלהית עד שתצא נשמתו [כפי שהיה אצל רבי אלעזר בן דורדיא¹⁷]. ועכ"פ מבחי' רוח ונשמה שמעוררו בתשובה והוא הצעקה בתפלה כמו שנאמר ויצעקו אל הוי' בצר להם כו' וכן צעק לבס כו',

על הצעקה הפתאומית הוא מביא שני פסוקים שמראים את מעלת הצעקה האמתית – "צעק לבס אל אֲדֹנָי"¹⁸ ו"ויצעקו אל הוי' בצר להם"¹⁹.

התפעלות מצד המנגד

והתפעלות זו מכלל התפעלות אלהות דנפש האלהית היא, רק שבאה מצד המנגד כו', ובהיות שהנפש האלהית בקירוב ודביקות תתפעל בצעקה פתאומית בלב בשר כמו לבי ובשרי ירננו אל אל חי כנ"ל, ונמצא אחת היא רק שזה מצד המנגד כו' וד"ל. כשם שאפשר להתפעל מצד הקירוב והדבקות, וגם התפעלות זו תבוא לידי ביטוי בצעקה פתאומית, כך אפשר להתעורר בהתפעלות מצד המנגד – גוף האדם החומרי וחטאות נעוריו – והרגשת הריחוק. אכן, מכיון שהצעקה הזו היא "בלא התבוננות אלהות כלל" חסידי חב"ד נוטים לזלזל בה ולדכא אותה – ואדמו"ר האמצעי מעמיד אותם על טעותם:

ובזה יש רבים הטועים שמשפילים הצעקה כזאת, ובאמת טח עיניהם מראות שזה ממש המאמר הנזכר בליקוטי אמרים בכיה תקיעא בליבאי מסטרא דא וחדוה מסטרא דא כו'

יז עבודה זרה יז, א.
יח איכה ב, יח.

יט תהלים קז, ויכח. ורמז בחיבור הפסוקים: "צעק לבס אל אֲדֹנָי" ועוד "ויצעקו אל הוי' בצר להם" עולה 1134 – חשמל חשמל חשמל, סוד שלש חזרות המלה חשמל במעשה מרכבה (יחזקאל א, ד; א, כז; ח, ב), כנגד שלשת האבות ש"הן הן המרכבה" (בראשית רבה מז, ו). על ידי צעקה פתאומית מעומק הלב זוכים להיות מרכבה לה, מתוך בטול אמתי אליו. ואכן, התבות הראשונות והאחרונות של הביטויים – "צעק... אֲדֹנָי" ו"ויצעקו... להם" – עולות בדיוק מעשה מרכבה!

פתאומית בלא התבוננות אלהות כלל, רק דרך כלל על דרך שאמר צעק לבס אל הוי' דוקא בתשובה מעומק הלב במרירות עצומה או בהכנעה גדולה. מי שהתבוננות לא פועלת עליו, או פועלת עליו רק מעט, יכול לחוש היטב את שפלותו ונחיתותו, הגורמות לכך שהתבוננות לא פועלת עליו, ואת ריחוקו מה'. חווית הריחוק הזו באה לידי ביטוי ב"צעקה פתאומית".

כל קונטרס ההתפעלות מבוסס על דברי אדמו"ר הזקן בתניא. האם הביטוי "צעקה פתאומית" מופיע שם? לא. אם מחפשים רואים שהביטוי "צעקה פתאומית" מופיע רק פעם אחת בספרי היסוד של אדמו"ר הזקן – בלי לבדוק בספרי המאמרים²⁰ – במאמר לראש השנה בליקוטי תורה²¹, שהוא באופן מובהק המקור לדברי אדמו"ר האמצעי כאן:

אבל בחי' קול פשוט היוצא מהבל הפנימי שבעומקא דלבא שהוא למעלה מן השכל להיותו פנימית הרצון שבלתי מוגבל בשכל שלכן הוא קול פשוט וכמו צעקה פתאומית שבאה מנקודת עומק הלב להיות ההתפעלות בעצם הנפש ממש כמו צעק לבס אל ה' ובחינת צעקה זו היא למעלה משרש האותיות שבחכמה

אדמו"ר הזקן אומר שמקור צעקת הלב הוא בעצם הנפש, ושהיא למעלה מהאותיות – היא הפשוטה, שלפני היא של האלף-בית, כמו שכתוב בכוונות תקיעת השופר²², וגם בכוונת המקוה של הבעל שם טוב²³. מעניין לציין שאם עושים חיפוש בתקליטור בשאר ספרי החסידות הביטוי "צעקה פתאומית" לא מופיע בהם בכלל...

הנה זהו היוצא מכל החלוקות המבוארים למעלה, כי ה' יראה ללב השב בצעקה אם הוא באמת גם שהוא בלא התבוננות כלל להיותה

גי בחיפוש נראה שהביטוי "צעקה פתאומית", החוזר כמה וכמה פעמים במאמרי אדמו"ר האמצעי, לא מופיע גם במאמרי אדמו"ר הזקן.

יד לקו"ת דרושים לר"ה נג, ד.

טו סידור עם דא"ח רמו, ג ואילך (וש"נ).

טז שם עמ' שטז ואילך.

הראשונים והעיקריים של ספר התניא, שנדפסו בחיי אדמו"ר הזקן, האזכור היחיד של הבעל שם טוב הוא בתחלת שער היחוד והאמונה. את הרב המגיד מזכיר אדמו"ר הזקן בעיקר בהגהה בפרק לה, בהתייחסות ל"אחד האמת" שמתגלה בספירת החכמה.

אדמו"ר האמצעי מזכיר את אביו הרבה מאד פעמים, כי כל הקונטרס מיוסד על דבריו ובה מתוך מסירות הנפש שלו להנחיל גם לחסידים שבמדרגה הנמוכה יותר הארה של יחודא עילאה. מאד 'תפס' אותי האופן בו הוא מוזכר לראשונה כאן, באגרת ההקדמה לקונטרס:

כפי אשר קבלתי מאהובי אאמו"ר ז"ל נ"ע שהיה הדבור של חבה מצוי אלי כמעט בכל יום כמה שנים

יש כלפי אבא כבוד ומורא, ואבא שלו הוא גם האדון שלו, אדוננו-מורנו-ורבינו, המלך שלו – כמו שאמר^{כא} הרבי הרש"ב שביחס לאביו, הרבי המהר"ש, הוא "בן שנעשה עבד"^{כב} – אבל כאן הוא מתאר את אבא שלו קודם כל כ"אהובי". יש ביחס לאבא-הרבי לא רק "אבינו מלכנו" אלא גם "דודנו"^{כג}, יחס של אהבה המתבטא ב"דבור של חבה" (כלשון אדמו"ר הזקן בהקדמת התניא). בכל אופן, את אביו מזכיר אדמו"ר האמצעי שוב ושוב, אבל את הרב המגיד ממעזריטש הוא מזכיר רק פעם אחת, בקטע שכעת נקרא. את הבעל שם טוב הוא בכלל לא מזכיר בקונטרס – כמו שאבא שלו בתניא עלה עד ל'סבא הרוחני' שלו, ככה גם אדמו"ר האמצעי עולה שני דורות, עד לסבא הרוחני שלו (שאדמו"ר האמצעי הוא מהדורה חוזרת שלו, כפי שהזכרנו בחלק הראשון של השיעור).

"לבו דואג בקרבו" – מרה שחורה טבעית
ודבר זה שמעתי בפירוש מפי אאמו"ר ז"ל

כא חתן עם הכלה הערה קעה (עמ' רעט). וראה ספר התולדות מוהרש"ב (פרק "דברי ימי חייו").

כב המשך תרס"ו מאמר מו. ובכ"מ.

כג ראה אני לדודי ודודי לי מאמר "אבינו מלכנו דודנו".

שהחדוה הוא עונג האלהי שבמוח הבא במורגש אל הלב בו, והוא חלק הקירוב של נפש האלהית, ובאותה מדרגה עצמה תתמרמר הנפש האלהית ותבכה מצד ריחוקה מאחד בו. והיינו בכ"מ מסטרא דא בו ובכל רגע ורגע צריך להיות חדוה מסטרא דא בו.

כאן הוא אומר שצריך להיות שיוון בין הבכיה והחדוה. לפעמים אנחנו מסבירים^{כד} שיש אפילו יתרון מסוים לבכיה, לפי הרמז ש"בכיה עולה יחידה וחדוה עולה חיה. בכל אופן, במצב שהוא מתאר, לא קיים צד החדוה מהקירוב אלא רק צד הבכיה מהריחוק וההתנגדות:

ואמנם בב' כתות הנ"ל אינו נמצא רק חלק הב' בענין בכיה מסטרא דא והוא התפעלות נה"א מבחי' הפנימי' שבו אשר ה' דורש ומבקש זה מאד מאד כמ"ש קרוב ה' לנשברי לב בו. שהוא לב נשבר מפחיתותו וריחוקו מאלהים [כידוע לכל האריכות] וד"ל.

אדמו"ר האמצעי מדגיש כאן שעל אף שהצעקה הפתאומית אינה נובעת מהתבוננות באלקות, ולכן גם אין בה את התענוג של הקירוב, היא התפעלות פנימית ועצמית של הנפש האלקית החביבה מאד על ה' – וממילא אין לדכא אותה, חלילה.

הזכרת הדורות הקודמים

כל מה שקראנו עד עכשיו הוא מעין הקדמה לקטע העיקרי שרצינו לקרוא בענין השפלות, שנמצא קצת הלאה, בהמשך הפרק. הקטע הזה, שמיד נקרא, הוא בעצם ציטוט של דברי הרב המגיד ממעזריטש אותם שמע אדמו"ר האמצעי מאביו, אדמו"ר הזקן.

אדמו"ר הזקן כותב שספר התניא הוא "מפי סופרים", וכוונתו לרבו, הרב המגיד ממעזריטש נ"ע, ולסבו הרוחני, מורנו הבעל שם טוב. אך האם הם מזכרים בספר התניא? בשלשת החלקים

כ ראה אשא עיני מאמר "בכיה וחדוה"; שיעור ט' כסל"ע (פתיחה לקונטרס ההתפעלות). ובכ"מ.

המרה השחורה העצמית והטבעית שהוא מתאר כאן, עם כל המרירות, השפלות והמיאוס התמידי בחיים, לא באה בניגוד לאמונה בה'. אברהם אבינו הוא "ראש כל המאמינים"^כ והוא גם ראש כל המשפילים את עצמם, כאשר הוא אומר "ואנכי עפר ואפר"^{כט}. בקונטרס כאן המדרגות הכי גבוהות הן ננג פשוט ורצון פשוט, הוא לא מדבר על האמונה, אבל "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"^ל והאמונה כאן הולכת ביחד עם השפלות והלב הנשבר. בנוגע לכך ידועים דברי רבי נחמן מברסלב^{לא} שמי שהוא מבית דוד הוא בכיין, יש לו לב נשבר והוא נוטה לבכות בקלות – להגיע לצעקה פתאומית מתוך שברון לב. נוסף הערה, ביחס ל"צו בראכיניקייט" שבסוגריים: אם מישוה רוצה ללמוד את עיקר קונטרס ההתפעלות הוא יכול פשוט לקרוא את כל הביטויים והמשפטים שאדמו"ר האמצעי מתרגם לאידיש – איפה שמתפרצת אצלו צעקה פתאומית וכדי לבטא אותה הוא צריך לחזור למאמע'לשון (בדומה ל"גוואלד גוואלד" של אדמו"ר הזקן בסיום התניא^{לב}).

ההבטחה לשמחה

מה קורה אצל מי ש"לבו דואג בקרב" במרה השחורה הטבעית והעצמית?
אז ישכון בו ממקור כל החיים מקורא דכולא להחיות רוח נדכאים וכמו שכתוב את מי אשכון את דכא ושפל רוח כו' בכל אשר הוא עושה, אם בהתבוננות ברזין דאורייתא מוסרין בנפשו בגילוי אמיתית אם לבו דואג בקרב (ולהיפוך אין מוסרין בנפשו כלל גם שידע ומשיג הפשט וכו'). וגם בכל פרט ופרט מדרכי העבודה האלהית ה' ירצה בו, ואז נהפך האנחה שלו והמרה שחורה הטבעית על הנ"ל לשמחה ועונג רק מצד אלהות ששורה על

כח שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

כט בראשית יח, כד.

ל ספר יצירה פ"א מ"ז.

לא ראה לקומ"ת קו"ח"י מוהר"ן רלו.

לב סוף קונטרס אחרון.

ששמע בזה הלשון מהרב המגיד ז"ל שלא יוכל אדם לבוא לקבלת אמיתית רזין דאורייתא והשגת עמוקות האמיתית באור אין סוף עד שיוקבע בנפשו ממש, בלתי אם יש בו המרה שחורה הטבעית והעצמית

"אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרב"ו"^{כד} – אדם יכול ללמוד תורה, להיות גאון בהבנת החסידות, אבל בשביל שהדברים 'יוקבעו בנפשו ממש' הוא חייב את התכונה של "לבו דואג בקרב"ו" אותה מכנה אדמו"ר האמצעי – לאורך כל הקונטרס – "המרה השחורה הטבעית והעצמית", דאגה קיומית טבעית ששייכת לנפש האלקית.

שמושרשת בו מנעוריו דוקא,

בן אדם יכול לחשוב שבעת הוא ילמד, וכמה שנים אחרי החתונה הוא ירכוש לעצמו את המרה השחורה... אבל כאן כתוב שהיא צריכה להיות "מושרשת בו מנעוריו דוקא", צריכים לקנות אותה כבר בשיבה הקטנה, או אפילו קודם. ודוקא בבחינת ההיולי שבה הכללית [בל"א אשענצייע [תמצית].]

המרה השחורה צריכה להיות כללית והיולית – לאו דווקא פרטים של מרה שחורה, מחשבות שחורות, אלא דאגה קיומית כללית. יתכן שהאדם שיש לו מרה שחורה כזו כלל אינו מודע אליה. אם הוא לעומק האמיתית דוקא [דהיינו צו בראכיניקייט האמיתית בטבע עד שמואס ממש בחייו בתמידית בכל שעה ושעה].

על המיאוס התמידי בחיים דברנו גם בשבת שעברה^{כה}, ואמרנו שזו אחת הנקודות של הפער הכי גדול בין החסידות לפסיכולוגיה היום. המיאוס בחיים שייך לטבע של מרירות ולב נשבר, אך הוא לא שייך חלילה לעצבות^{כו}. חכמי האמת הכי הרחיקו את מדת העצבות^{כז} – למה? כי עצבות מבטאת חוסר-אמונה. לעומת זאת,

כד חגיגה יג, א.

כה ראה מדור קול שמחה בגליון ויצא.

כו תניא ריש פל"א.

כז תניא אגה"ק יא.

נפשו ממש.

היום"ל^ל. בתיאור שלו כאן, בו הוא מדגיש כיצד הנפש האלקית והנפש הטבעית מתאחדות (כנ"ל), הוא גם מחדד עד כמה המדרגה הזו, שהיא בעצם מדרגתו של רשב"י, שייכת רק ליחידי סגולה ממש.

ובכל זאת, הוא ממשיך, יש גם למדרגה זו שייכות לכל יהודי:

רק אפשר מצד הארה דיחידה בהעלם בניצוץ בכל אחד מישראל כנ"ל, שיוכל לבוא לפרקים גם בגילוי קצת בשעה שמתפעל בעונג הנ"ל [הנק' קוועל שבמוח] שיבוא לכלל עונג הפשוט העצמי שלמעלה מן הטעם לגמרי,

מכיון שלכל יהודי יש יחידה, ניצוץ שנמצא בלא-מודע, יתכן שתהיה מזמן לזמן התנוצצות מאותה ניצוץ, הארה פנימית ממנו בתוך הנפש. מתחושת ההתחדשות במח, נביעת המוחין (ה"קוועל"), אפשר לעלות לתענוג שאינו מלוכש כלל באותיות (כמו שהתבאר על הצעקה הפנימית). מהו, אם כן, החסרון בגילוי הזה? למה כל מי שרוצה לתקן את עצמו ואת עולמו נדרש לעבודה כל כך מאומצת כפי שמתואר בקונטרס ולא די לו בהארה הקיימת שבנפשו?

רק שלא יהיה נקבע בנפשו, כי אם במעט רגע ומיד מסתלק מצד העדר הכלי לזה מפני חומר הגוף כו'.

בשביל שהגילוי של היחידה יהיה קבוע בנפש נדרש זיכוך הגוף באופן קבוע — וזה נדיר מאד.

הטעיה עצמית

ויש בזה רבים מאד המטעים את עצמן ונדמה להם בקל שמתענגים בעונג זה הפשוט כו' ואין צריך לדבר בהם כלל, כי דמיונות שוא הוא לגמרי הבאה מרתיחות הדמים וקלקול עצמי בכלי המוח הנקרא שקר עצמי [בל"א אין גינארטער מענש בטבע דוקא].

יש מי שיש לו בעיה במח — הוא 'אדם מרומה' בטבעו, הוא מרמה את עצמו.

יש כאן הבטחה מאד גדולה — אצל אותה אחד שוכן אור ה', "מוסרין לו רוי תורה" בפנימיות הנפש, הוא רצוי בכל פרט בדרכי עבודת ה' הוא מתמלא בשמחה וענג אלקיים. לאידך, אומר אדמו"ר האמצעי מה קורה בהעדר המדה הזו:

אבל בלתי זה ובפרט להיפוך מי שטבעו ממרה הלבנה בהוללות טבעיות,

כלומר, מי שהוא רק חברה'מן. לאחד שיש מרה לבנה — מרה ששייכת ליסוד הרוח, ממנו באות הוללות וליצנות והתפארות^{לג} — אין סיכוי בעבודת ה':

הגם שהוא כלי מוכן לקבל כל רז כו' לא יתקיימו בנפשו ויהי' בחושך הילוכו כל הימים להטעות את עצמו בתכלית כי אין ה' אתו בשום אופן כו'. ע"כ תוכן הדברים.

עד כאן דברי הרב המגיד שקבל אדמו"ר האמצעי מאביו, כאשר עיקר תורף הדברים הוא התחלת הפסקה.

ג. טבע התמימות

הארת המדרגה העליונה

נעבור לקטע השני, ממש לקראת סוף הקונטרס. כאן הוא מדבר על המדרגה העליונה במדרגות עבודת ה', שכנגד היחידה:

והכת החמישי מאותן שמאיר בנפשם מבחינת יחידה שהוא בחינת העונג והרצון הפשוט העצמי שלמעלה מן הכוונה והטעם שבמוחו כו' כנ"ל במדרגה החמישית דנפש הטבעית ומלוכש בזה התפעלות עצמיות דיחידה שבנפש האלקית, על דרך שאמר רשב"י ביה אחידא כו', ועל זה נאמר ואתם הדבקים ממילא כו' כנ"ל באריכות. הנה הגם שמדריגה זו לא שכיח גם באחד מעיר כו'.

על המדרגה העליונה, תכלית כל המהלך כאן, נאמר הפסוק שעליו מיוסד הקונטרס כולו — "ואתם הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם

מי שרחוק מאד מהמדרגה האמורה – מדרגת היחידה – לגילוי הארה אמתית ממנה (שלא נעלמת מיד משום שאין לה כלי):

אמנם הנה מצד אחר יוכל להיות שיהיה אמת לתכליתו ממש, והוא להיות ידוע שיש התפעלות בלב בשר גם כן מצד נקודת הלב שנקרא בחינת בהמה שלמטה מן הדעת ששרשה למעלה מן הדעת כו' וכמו שכתוב ואני בהמות הייתי עמך כו'. אדמו"ר הזקן מפרש בתניא^ל על הפסוק "ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך"^ל שיש מדרגת בהמה שלמטה מטעם ודעת אך שרשה ב"בהמה רבה... שלפני האצילות" שלמעלה מטעם ודעת. לכן, יתכן שמדרגת היחידה, שבדרך כלל היא גילוי אליו צריך להגיע דרך עליה בכל סולם ההתבוננות, תופיע בנקודת הלב בלי התבוננות. גם כאן, כמו בגילוי של שפלות ומרירות המתבטא ב"צעקה פתאומית", יש לחסידי חב"ד התנגדות אליה צריך להתייחס אדמו"ר האמצעי:

והגם שמביני מדע מואסים בזה טח עיניהם מראות שיש בזה שורש העונג העצמי הנ"ל בלי תערובות כלל וכלל, והוא להיות שזהו בא מצד בחינת התמימות האמיתית שבלב, וכמו שכתוב והיה תמים, ותמימות זו היינו בבחינת יחידה דוקא שמאיר בלב בנקודה הפנימית.

על גילוי היחידה בנקודת פנימיות הלב ועל השרש העליון של מדת התמימות הרבי הרש"ב מדבר הרבה בהמשך "בשעה שהקדימו" תער"ב^ל. על התמימות הזו נאמר לאברהם אבינו "והיה תמים"^{לט} – אולי זו מדרגה שבשבילה צריך שאדם ימול את עצמו בגיל 99^נ, אבל היא קיימת בעם ישראל גם בלי התבוננות.

ואמיתית הסימן ועיקר התנאי בזה, הוא דוקא כאשר עושה התפעלות לב בשר גם כן בבחינת

שאינן לזה תיקון לעולם כידוע.

ומסתעף מזה שקר ודמיון שוא כל כך עד שנדמה לו שנסתלקה נפשו (הנקרא אויס גיין) ולא יוכל לעמוד בגופו כו'. וגם יראה חזיונות מבוהלות ונוראות כו'

מה שקוראים היום חוויות מיסטיות.

ובשוטים כאלה אין צריך לדבר.

אדמו"ר האמצעי אומר ששוטים כאלה הם 'מקרה אבוד'. מה הגימטריא של **מקרה אבוד**? **משיח**. רק משיח יעזור לאחד כזה... הבעיה שהוא חושב שהוא המשיח...

ואמנם דבר השכיח בזה גם במביני מדע שאינם מטעים את עצמם, הוא בא מצד תערובות התפעלות הלב בזה כאשר יתפעל בנקודת לבו שלמעלה מהטעם כו' ויתערב בבחי' עונג דיחידה המאיר במקצת כנ"ל, הנה אז ידמה לו אמיתית בהתפעלות העונג הזה הפשוט כו'. וסימנו שבא במורגש בלב בשר וידמה לו שזהו מה שכתוב כלה שארי ולבבי כו'.

"כלה שארי ולבבי"^{לה} הוא תיאור המדרגה של "כלה עילאה" בתחלת לקוטי תורה שיר השירים. אך יש בזה תערובות טעות גדול מאד, והוא להיות שלב בשר הזה מעורב טוב ורע מבחינת נוגה, ואיך אפשר שיהיה כלי מוכן לעונג האלהי הזה העצמי, אם לא שנזדכך מחומריותו היטיב, וזה אינו בנמצא כלל, אם כן וודאי אין זה אמת גמור רק מעורב בטעות (הנקרא גינארט).

כאן כבר לא מדובר בטעות של "שוטים כאלה" ש"אין צריך לדבר" עליהם, אלא בטעות של "מביני מדע", חסידים העוסקים באמת בהתבוננות, אך עדיין לא זככו את גופם בתכלית וממילא ודאי שהחוויה שלהם אינה אמתית אלא 'מעורבת'.

התפעלות בלי הרגש עצמו

אחרי האזהרות מההטעיה העצמית מסביר אדמו"ר האמצעי שכן יש אפשרות בה זוכה גם

לו פמ"ו (וראה פ"ח).

לו תהלים עג, כב.

לח ראה לדוגמא ח"א פל"ה.

לט בראשית יז, א.

מ ראה לוח "היום יום" ט' חשוון.

לה תהלים עג, כו.

וחכמים

כמו שמסירות הנפש, שהיא המאפיין העצמי של נשמת היהודי, מופיעה באופן בולט יותר אצל יהודים פשוטים מאשר אצל בעלי השכלה, כך התמימות שמדובר עליה כאן מופיעה בגלוי אצל היהודים הפשוטים של הבעל שם טוב. רק שחלוקים במדריות שונות באמיתת הדבר, ומשכיל על דבר זה ימצא הכל ברור כשמש כו' וד"ל.

יחס התמימות והשפלות

דברנו כאן על שני עמודים – על שפלות ועל תמימות. הרבי הרש"ב כותב^{מא} שתמימות היא תכונה שמאד קשה לקנות בנפש – או שיש אותה לאדם באופן טבעי או שאין אותה. על שפלות יותר קל לעבוד, במיוחד כשאנחנו כאן בארץ ישראל – "טובה הארץ מאד מאד"^{מב} על ידי "מאד מאד הוי שפל רוח"^{מג}, שבביל להרגיש את ה"מאד מאד הוי שפל רוח" צריך להתאמץ, כי אחרת יש בארץ חשש של רגש הפוך, "ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"^{מד}, אבל על ידי עבודה אפשר להגיע לשפלות. [אבל יש מצוה "תמים תהיה עם הוי' אלהיך"^{מה}, אפשר לעבוד.] יש לנו על "תמים תהיה" מאמה, "תמימותו של רש"י"^{מו}. על התמימות שרש"י מדבר עליה, "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו", אפשר לעבוד – לא לחקור אחר העתידות. התמימות הזו אולי מתקרבת קצת לתמימות שמדובר עליה כאן, אבל היא עדיין לא אותה תמימות. הפירוש של הרמב"ם ושל הרמב"ן למצוה הזו, מצוה כללית או מצוה

התמימות דוקא בלי הרגש עצמו בזה כלל וכלל. הסימן לכך שההתפעלות קשורה לתמימות הלב הוא שההתפעלות עצמה היא בתמימות – "בלי הרגש עצמו בזה כלל וכלל". כלומר, שאדם מתפעל בלי להתרגש מכך שהוא מתפעל, בלי להרגיש את עצמו בהתפעלות. ההגדרה שלו כאן לתמימות היא, במילים שלנו, חוסר מודעות עצמית.

הוא מביא כאן דוגמאות להתפעלות גדולה שהיא כל כך טבעית ותמימה שבעת ההתפעלות האדם לא שם לב לכך שהוא מתפעל:

כמו על דרך דוגמא איש המעונה בעיני קשה [כדוגמת מחלה קשה, ר"ל]. שיצעק לבו צעקה פתאומית בלב בשר מנקודת פנימיות נפשו ולבו שהוא עד הנפש ממש כו'. שבוודאי אין בזה שום תערובות כלל רק אמיתת הדבר כמו שהוא בעצם ההיולי ממש כו'. וכן להיפוך בעונג נפלא ביותר כמו שיבשרוהו בהצלת נפשו מסכנת מות ממש וכה"ג שיחיה חיות לבו השרי ממש ממקורו העצמי, וכמו ותחי רוח יעקב מבשורת יוסף האהוב כנפשו וכה"ג. וכך יוכל להיות בבע"ת האמיתי שיצעק במר נפשו ביותר מתוך לבו השרי עד שנוגע לבחינת יחידה כו'. כמו ראב"ד שיצאה נשמתו בבכיה ולהפך בהתענג על ה' בעונג נפלא ביותר. הרי חיות עונג בשרי זה מגיע לבחינת עונג העצמי שביחידה כו', והוא התפעלות לב בשר שלמטה מן הדעת גם כן כמו שכתוב ואני בהמות כו' כאשר הוא בבחינת התמימות דוקא שאז הוא בלי הרגש עצמו כלל וכלל ואז לא יחשיך לו חומר גופו בזה הגוף מחשיך כאשר האדם מודע לעצמו, אבל כשאין הרגש עצמו – גם חומר הגוף לא מחשיך. כידוע ברור בתמימים אמיתיים הנאמנים בלב ונפש עד כלותם ממש מבלי ידעו וירגישו בעצמם שום דבר מה כו'.

בעלי תמימות המוכנים להגיע גם עד מסירות נפש, בלי שום הרגש-עצמם. אלה ה"תמימים" שהרבי הרש"ב רצה כשהוא הקים את תומכי תמימים.

וזה המין שכיח בפשוטים יותר מבמבינים

מא תורת שלום (מהדורת לשה"ק) עמ' 223.

מב במדבר יד, ז.

מג אבות פ"ד מ"ד. ראה בוצינא דנהורא ערך 'ארץ ישראל'.

מד דברים ח, ז.

מה שם יח, ג.

מו בספר תוס ודעת.

לעצמך כי לכך נוצרת^{מז} – התבוננות שכל החוויות האמתיות של האלקות הן בעצם טבעיות לגמרי, "כי לכך נוצרת"...
עד כאן, שנזכה לעסוק בקונטרס ההתפעלות וליישם את מה שלמדנו הערב.

מז אבות פ"ב מ"ח.

פרטית, עוד יותר רחוקים מהתמימות שכאן, עוד יותר מלובשים בשכל. בכל אופן, כנראה אם הרבי הרש"ב הקים את תומכי תמימים הוא חשב שכן יש דרך לעבוד על מדת התמימות.
העבודה על התמימות האמורה כאן, העדר מודעות עצמית, היא קיום מאמר רבן יוחנן בן זכאי "אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה

הַלּוּמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לַדֶּרֶךְ

- ◆ בכללות אין לנו שייכות למדרגות המתוארות בקונטרס ההתפעלות.
- ◆ בתכלית קונטרס ההתפעלות מתאחדות הנפש האלקית והנפש הטבעית.
- ◆ התבוננות פנימית שייכת לחוש השמיעה.
- ◆ שפלות ותמימותו הן יסודות עבודת ה' – בלעדיהן גם העבודה הנעלית ביותר לא שוה שום דבר ועמן גם העבודה הפחותה ביותר נושאת חן בעיני ה'.
- ◆ מי שיש לו שפלות ותמימות הוא 'בסדר' עם ה' – גם אם אסור לגלות לו זאת...
- ◆ צעקה פתאומית מתוך תחושת הריחוק מה' היא ביטוי אמתי של הנפש האלקית ואין לדכא אותה.
- ◆ קבלת רזי תורה בפנימיות הנפש תלויה במרה שחורה טבעית ועצמית – דאגה קיומית של הנפש האלקית.
- ◆ את ה"לבו דואג בקרבנו" צריך לקנות בנפש מגיל הנעורים – בישיבה הקטנה (או קודם).
- ◆ עצבות היא חוסר-אמונה ומרירות הולכת עם אמונה בה'.
- ◆ אברהם אבינו הוא "ראש כל המאמינים" וגם ראש כל המשפילים את עצמם.
- ◆ בלימוד קונטרס ההתפעלות (ומאמרי החסידות בכלל) יש להקדיש תשומת לב מיוחדת לביטויים המתורגמים לאידיש משום שהם מבטאים את עומק הלב.
- ◆ לבעל מרה שחורה טבעית מובטחת שמחה והצלחה בעבודת ה'.
- ◆ לבעל מרה לבנה – מי שהוא רק חברה'מן – אין סיכוי בעבודת ה'.
- ◆ אצל כל יהודי יכולה להיות לפרקים הארה מהיחידה שבנפש – אך היא יכולה להקבע רק בגוף מזוכך בתכלית.
- ◆ למי שמרמה את עצמו ומאמין לחוויות מיסטיות דמיוניות – יכול לעזור רק המשית.
- ◆ התמים מתפעל בלי להתרגש מהתפעלותו.
- ◆ תמימות היא חוסר מודעות עצמית.
- ◆ שפלות היא מדה שניתן לרכוש בנפש – בפרט בארץ ישראל.
- ◆ ללא עבודה על שפלות בארץ ישראל מתעוררת בה דווקא תחושת "כחי ועצם ידי".
- ◆ את מדת התמימות קשה לרכוש.
- ◆ לתמימות זוכים על ידי התבוננות של "אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת" – כל חוויה אלוקית בנפש היא טבעית ומתבקשת.

קול שמחה

פרשת וישלח

אל תירא ישראל

ארץ"^א. אמר להון אנשיתון מה אמר לכון "כה אמר ה' אם ימדו שמים מלמעלה [ויחקרו מוסדי ארץ למטה גם אני אמאס בכל זרע ישראל על כל אשר עשו נאָם הוי]"^ב, אם ראייתם שמים שמוטו והארץ מתמוטטה מנטיית שמים וארץ לא היה לכם ללמוד?! אלא "ותפחד תמיד כל היום".

רבי בונים שואל מהו הקשר כאן דווקא לתואר "בחור" (לשון בחירה) וכיצד הוא מתקשר להמשך המדרש על הזמן של גזרת המן: ענין בחור שבאבות ושבנביאים שהזכיר כאן מה ענין לזה.

והוא משיב:

אמנם ביאורו, כי בא לומר, שאין ראוי לאדם אשר הוא כללי, כמו יעקב אבינו ע"ה, שכולל עדת יעקב, וגם משה רבינו ע"ה שהיה כולל ס' ריבוא ישראל"^ג, אין ראוי להיותם יראים, כי לא יטוש השם את עמו שהם עיקר ושורש הבריאה. וזה שאמר ראובים היו ישראל כליה בימי המן. כי לכאורה קשה, שהיה לו לומר בימי אחשורוש, כי החטא היה שהשתחוו לצלם ונהנו מסעודת אחשורוש"^ד. אמנם פירוש, על שהיו יראים מגזירת המן, שהיה על כלל ישראל, על זה היו ראובים כליה, כי אין ראוי להם היראה וכו', אלולי

הרבי ר' בונים, כדרכו פעמים רבות, מבאר את דברי המדרש^א:

רבי פנחס בשם רבי ראובן: שני בני אדם הבטיחון הקב"ה ונתייראו – הבחור שבאבות והבחור שבנביאים. הבחור שבאבות זה יעקב, שנאמר "כי יעקב בחר לו יה"^ב, ואמר לו הקב"ה "והנה אנכי עמך"^ג, ובסוף נתיירא, שנאמר "ויירא יעקב"^ד. הבחור שבנביאים זה משה, שנאמר "לולי משה בחירו"^ה, ואמר לו הקב"ה "כי אהיה עמך", ולבסוף נתיירא, "ויאמר ה' אל משה אל תירא אותי"^ו, אינו אומר "אל תירא אותי" אלא למי שנתיירא.

רבי ברכיה ורבי חלבו בשם רבי שמואל בר נחמן משם רבי נתן, ראובים היו ישראל כליה בימי המן אלולי שנסמכה דעתן על דעת הזקן אביהם. אמרו, מה אבינו יעקב שהבטיחו הקב"ה ואמר לו "והנה אנכי עמך" – נתיירא, אנו על אחת כמה וכמה. הוא שהנביא מקנתר את ישראל ואומר להם "ותשכח השם עושיך נוטה שמים ויוסד

נרשם ע"י איתאיל גלעדי משיעור יום שבת ויצא תשפ"ג - כפ"ח.

א בראשית רבה עו, א.

ב תהלים קלה, ד.

ג בראשית כח, טו.

ד שם לב, ח.

ה תהלים קו, כג.

ו שמות ג, יב.

ז במדבר כא, לד.

ח ישעיה נא, יג.

ט ירמיה לא, לו.

י ישעיה נא, יג.

יא שיר השירים רבה א, טו. ובכ"מ.

יב מגילה יב, א.

”רוח והצלה יעמוד ליהודים“¹¹.

בדורותינו התיקון לכך הוא, כמובן, הצוואה למורנו הבעל שם טוב – ”אל תפחד משום דבר חוץ מה'“¹², צוואה שחלקה השני הוא ההזדהות עם כלל ישראל, ”ותאהב כל יהודי בכל מאדך“. מורנו הבעל שם טוב גם הוא נשמה כללית, הנקראת ישראל על שם העם כולו.¹³ אך מהי ההוראה בתורה הזו, העוסקת ביחס לכלל ישראל ולנשמות הכלליות, ביחס לכל אחד ואחת מאתנו?

ככל שמתקרבים לגאולה על כל אחד ואחת להרגיש ולהתנהג כ”נשמה כללית” – להזדהות עם כל היהודים, לאהוב אותם, לדאוג להם ולהתמסר לשליחות לטובת העם כולו. על האחריות הכללית הזו אמר הרבי מליובאוויטש¹⁴ שבדורנו על כל אחד להיות אדמו”ה. הנהגה כזו, מתוך תחושת הפשיטות של קיום הכלל והזדהות עמו, מאפשרת לחיות ולפעול תמיד ללא כל פחד, מתוך הבטחה שבמי שהרבים צריכים לו מתקיים ”פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי“¹⁵. על כך נאמר כי בדור הגאולה ”הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום“¹⁶ והנהגה הזו מביאה לגאולה בבחינת ”זכו – אחישנה“¹⁷ כסיום הפסוק ”אני הוי' בעתה אחישנה“.

יח שם ד, יד.

יט שבחי הבעש”ט פ”א. וראה **אור ישראל** שער שני בשני הסיפורים הראשונים.

כ וראה רשימות דברים (חיטריק, תשמ”ט) ח”ג עמ’ דח. הובא ונתבאר ב**אור ישראל** שער ראשון בסיפור ”אני ישנה ולבי ער“. ראה גם הוספות לכש”ט (קה”ת) אות תיח.

כא בשיחת הושענא רבה תשנ”ב.

כב תהלים נה, יט. וראה שם ברש”י ועוד, כמובא ביהל אור על אתר, ד”ה ”פדה בשלום” תרס”ח וברבינו מאמרים.

כג ישעיה ס, כב.

כד סנהדרין צח, א.

שנסמכה דעתן על דעת הזקן שהובטח ”והנה אנכי עמך“ ונתיירא. ועל זה הנביא מקנתרן ותשכח השם עושיך, שהבטיחך ”אם ימדו שמים וגו’“, אם ראית שמים וארץ מתמוטטין, דאין ראוי לכם לפחד משום דבר.

הוא מפרש ש”בחור” פירושו כללי. ההגדרה הראשונה של רבי היא היותו נשמה כללית¹⁸ – מי שאוהב את כולם ומזדהה עם כולם. אצל יהודי צריך להיות מונח בפשיטות שקימו של עם ישראל ככלל הוא נצחי, ולכן בנוגע לכלל-ישראל אין להתיירא. כיוצא בכך, על כל מי שהוא נשמה כללית, הקשור בעצם לכלל ישראל – אין להתיירא ממאומה. המדרש מבקר את שתי הנשמות הכלליות העיקריות, יעקב אבינו ומשה רבינו, על כך שנתייראו וקושר זאת ליראה של כלל ישראל מגזרת המן (אלא שיראת יעקב ומשה שמשה ’תירוץ’ שהצדיק את יראת כלל ישראל).

מי, אם כן, תקן את היראה הזו של הנשמות הכלליות? מרדכי הצדיק – עליו נאמר ”מרדכי בדורו כמשה בדורו“¹⁹ (והוא נשמה כללית לכל ”עם מרדכי“²⁰) – שקיים בעצמו ”ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה“²¹, ”ולא קם ולא זע“²² ללא כל פחד. גם כאשר נגזרה הגזרה ומרדכי יוצא בשק ואפר וזועק זעקה גדולה ומרה הוא אינו חושש – הוא נוהג על פי הדין בעת צרה, כאשר יש להתענות ולהתפלל, אך ברור לו כי בוודאי

יג ראה **לב לדעת** מאמר ”וצדיק יסוד עולם“ (למעלה מכך, רבי אמתי הוא גם נשמה דאצילות וגם נשמה חדשה), ובפרט בפ”ב. וראה גם **מלך בפינו** מאמר ”נשמת רשב”י“.

יד ראה אסתר רבה ו, ב.

טו אסתר ג, ו.

טז שם פסוק ב.

יז שם ה, ט.

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

שליחות חדשה חלק ב

לוותר על השליחות גם בקושי גדול, אלא אם כן יש בעיה של איסור ממשי. אך בית הלל, במדת החסד והרחמים, אומרים שיש להתחשב בקושי, ואם האדם רואה שאינו מצליח בשליחות, ואדרבה השליחות גורמת לו קלקול רוחני, "מקדיחה תבשילו" (מזון הנפש), הוא רשאי לעבור לשליחות אחרת. ורבי עקיבא סובר שדי בכך שאין לו שמחה ותענוג בעבודתו כדי לעבור לשליחות אחרת, כיון שהעיקר הוא "עבדו את ה' בשמחה", "בשמחה ובטוב לבב" ואם חסר בזה מותר לעבור לעבודה אחרת שבה יהיה לו תענוג. והלכה כבית הלל, ולכן מותר לעזוב את עבודתו כשהדבר גורם לו קלקול, ובכל זאת כיון ש"מזבח מוריד עליו דמעות" ראוי להחמיר על עצמו ולהמשיך בשליחותו עבודתו הראשונה, בעקשנות עד מיצוי הנפש, וזהו המסר העיקרי למעשה בכל הסוגיה! אכן, זהו דווקא בזיווג ראשון, אך כאשר האדם ממילא שינה ממקומו הראשון, אין צורך להשתדל עד כדי כך.

אמנם, אפילו לאחר שעזב את שליחותו הראשונה, מצוה "להחזיר גרושתו" ולנסות פעם נוספת. אמנם כהן אינו יכול להחזיר גרושתו, ויש לומר שהרמז הוא לצדיק גמור כמשה רבינו שפירש מן האשה על פי הדיבור, דהיינו שאינו צריך לחזור לשליחותו הראשונה כיון שעכשיו נמצא בדרגה אחרת, הוא פירש מאשתו בגשמיות כדי לשאת אשה ברוחניות (השכינה הנקראת "כלת משה") ואין לו שוב לרדת ממדרגתו

"בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה שנאמר כי מצא בה ערות דבר [עניין זנות ופריצות] ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו [בכוונה] שנאמר כי מצא בה ערות דבר. רבי עקיבא אומר אפילו מצא אחרת נאה הימנה שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו"^א [בגליון הקודם התבאר שדברי בית הלל ורבי עקיבא נובעים דווקא מתוך החשיבות והיוקר של נישואין ושלוש בית. כעת נמשיך על פי דברי הרבי].

מבאר הרבי^ב: איש ואשה רומזים לאדם ושליחותו בעולם. נשמת האדם היא בחינת איש, בהיותה "חלק אלוה ממעל ממש" ומייצגת את ה' המשלח, ואילו מציאותו בגופו, חלקו ועבודתו בעולם, היינו בחינת אשה. לכל יהודי יש שליחות, במקום בו הוא נמצא בהשגחה פרטית, ובמילוי השליחות מתקיים "איש ואשה [השליח והשליחות] שכינה ביניהם".

הנידון הוא כאשר יש קשיים בשליחות הנוכחית, מתי ניתן 'להתגרש' ולעבור לשליחות אחרת (וכן בגירושין כפשוטם, אם הגיעו לידי כך אזי התכלית היא שיהיו נישואין שניים, שליחות חדשה). בית שמאי, במדת הדין, אומרים שאין

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימות הרב. ניתן לקבל במייל את המהדורה השלמה.

א משנה סוף גיטין.

ב שיחת כ' מנחם אב תשי"ט, תורת מנחם תורת מנחם חכ"ו עמ' 156 ואילך. לקו"ש ח"ד פרשת תצא.

השמאל דוחה את עצם המציאות של התפעלות מקשיים, ואז אפשר "לחבק" את השליחות הראשונה באהבה וחבה יתירה, ולא 'לגרש' אותה כלל. סדר זה רמוז בקדימת שמאי להלל, שמאל ואחר כך ימין, וכן ברמז: **משה** ראשי תבות מחלוקת שמאי הלל.

נמצא שבית שמאי בכח מדת הגבורה מגבירים את האהבה! דורשים מהאדם לנהוג בגבורה ולא להכנע לקושי, וכך לא מוותרים על אהבת הנעורים, זיווג ראשון ושליחות ראשונה, ולא מגיעים ל"כמה קשין גירושין". והנה, אע"פ שהלכה כבית הלל יש נטיה מורגשת בדברי הרבי לדעת בית שמאי, והרי לעתיד לבוא הלכה כבית שמאי³ (במיוחד בסוגיה זו בה יש פוסקים כבית שמאי), והרבי שואף כל הזמן "להביא לימות המשיח"! היום הלכה כבית הלל מפני שבאמת צריך להתחשב בקושי אך לעתיד לבוא ניתן להכיל את מדת הדין של בית שמאי, ואז מדת היראה והגבורה מגבירה את החסד והאהבה. אז מתגלה עצם הטוב, "מצא אשה מצא טוב" – הטוב הוא אור, "האור כי טוב", ועל ידי הגבורה של בית שמאי מתגלה האור הגנוז באשה.

ג. מקדש מלך על זר ח"א יז, ב. לקו"ת פרשת קרח נד, ג.

הרוחנית לדרגתו הראשונה (אכן משיח לא יפרוש מהאשה, כנודע).

אמנם אפילו כשמצא "דבר ערוה", נדמה לו שיש עניין של איסור, אל ימהר להחליט אלא יעשה חשבון נפש נוקב, שמא מפני השוחד של אהבת עצמו הוא מורה היתר להקל בעבודתו בעולם הזה (עד כאן ע"פ דברי הרבי).

דעות התנאים בפנימיות

זהו ביאור חשוב במחלוקת בית שמאי ובית הלל. בית שמאי לא מתפעלים-מתרגשים מקשיים ומכשולים ('אן התפעלות' בלשון החסידות, יסוד גדול בעבודה, ביחוד בדרך חסידות חב"ד) – אם יש קושי, צריך להתגבר עליו! שמאי הקפדן מקיים "הוי עז כנמר", עזות שאינה מתפעלת ואינה נסוגה מפני הקשיים, שייך למדת הדין, "יקוב הדין את ההר". ואילו בית הלל במדת החסד מתחשבים בקושי של האדם ומוותרים לו.

שמאי והלל הם שמאל וימין, "שמאל דוחה [במדת הדין] וימין מקרבת [במדת החסד]". אכן, תכלית השמאל דוחה היא להגיע לימין מקרבת ביתר עוז, לאחר הדחיה והבירור, "שמאלו תחת לראשי [ואז] וימינו תחבקיני". כלומר, תחילה

הסיפור החסידי

המגיד ממעזריטש | דבקות מדבקות

רבי דוב בער, המגיד ממעזריטש, היה תלמידו וממשיך דרכו של הבעל שם טוב הקדוש. בתקופת הנהגתו הצטרפו אל החסידות רוב מניין ובניין של גדולי הדור הבא. אף שבניגוד לרבו היה המגיד יושב אוהל מובהק, ולא הרבה לצאת למסעות, את תלמידיו שלח למקומות רבים בפולין וליטא, ואף לגרמניה הרחוקה. החסידות שגשגה, ומטבע הדברים, גם ההתנגדות לה העמיקה. מסופר כי המגיד נפטר בעקבות המחלוקת העזה, כאשר כמה מתלמידיו השיבו מלחמה שערה והדבר עלה לו בכריאותו ולבסוף בחייו. בשנת תקל"ב פרצה במעזריטש מגפה. ר' זושא הביא את המגיד לאניפולי, שם התגורר כשבעה חודשים עד ליום הסתלקותו בי"ט בכסלו תקל"ג. לאחר פטירתו, התפזרו תלמידיו ברחבי אירופה והפיצו את החסידות במקומם, בהניחם את יסודותיה של תנועת החסידות כפי שהיא כיום.

ולמה, באמת, לא קורה לנו כפי שקרה למגיד?
אולי מפני ההסתרה שעוטפת את העולם, ולא מאפשרת לנו לחוש באל מסתתרו. הבעל שם טוב, לעומת זאת, הוא צדיק שכולו דבקות בוערת, ולא מסתיר את עצמו כל כך, אולם נראה כי זה רק חלק מן הסיפור.

לעתיד לבוא, אומר הנביא, יחזיקו עשרה גויים "בכנף איש יהודי" ללכת עמו אחרי ה'. "כנף איש יהודי" בגימטריא **מלכות**, ולעתיד לבוא יתגלה כי כל ישראל מלכים, ובכנף הציצית שלהם מתגלה אור אין סוף. אם כן, כיצד יוכלו הגויים להחזיק בה, בזמן הגילוי של ימות המשיח, בלא לרעוד בלי שליטה?

יתכן שהתשובה נמצאת דווקא בדברי ההדגשה של נכדו, הרוז'ינער: "זקני המגיד לא היה בעל עגלה". אומנם יש בכך הפחתה של הפער בינו לבין הבעל שם טוב, אך בכך הוא גם מצביע על משהו נוסף: העידון שניחן בו המגיד, בשונה מבעל העגלה המגושם.

על המגיד מסופר (והרחבנו על כך במדור אודותיו בעבר), כי זיכר את גופו עד כדי כך

בהקלויז ברוז'ין ישבו פעם החסידים והסבו לסעודת מלווה מלכה, ופתח הרה"ק את דלת חדרו שהיה פתוח לבית הכנסת, ועמד על יד הפתח ואמר: תדעו, הבעל שם טוב הקדוש לא היה ה'כביכול' [היינו הקב"ה], וזקני המגיד לא היה בעל עגלה.

וסיפר: הבעל שם טוב הקדוש התפלל פעם לפני התיבה ונגרר תליתו מעל חגורו, וניגש זקני המגיד וקיפל את הטלית ותחבו בחגורה. ונפל פחד השם על המגיד והתחיל לרעוד והיה בסכנה גדולה, עד שהוכרחו להפסיק את הבעל שם טוב מדבקותו, בכדי להשקיט את המגיד מפחדו. והנה כבר הקדמתי ואמרתי לכם שהבעל שם טוב לא היה ה'כביכול' וזקני המגיד לא היה בעל עגלה, ובכל זאת כשנוגע בלבוש הבעל שם טוב נפל עליו פחד כזה. ועתה התבוננו נא: הרי כל העולם הוא לבושו של הקב"ה כביכול שקדושתו מתלבש בהם, אם כן כמה צריך ליפול פחד ה' על האדם כשנוגע בדבר מן העולם.

[מאמר מרדכי אות יד.]

גם להיות מסוגל להתחבר (מלשון "והאדם ידע את חווה אשתו") לדברים עדינים ודקים יותר ויותר. בעל עגלה לא היה נדבק מדבקות אלוקית, הוא פשוט "לא מתחבר לזה". אבל המגיד ממעזריטש לא היה בעל עגלה, ורעד ממוגע בדבקות. מתביעתו של הרבי מרוז'ין, אנו לומדים כי אפשר וצריך להוסיף דעת, ולחוש יותר ויותר את האלוקות הנסתרת מאחורי כל הדברים.

שהפך שקוף ממש, באופן פיזי. רגישות מוגברת כזו לדבקותו של הבעל שם טוב, נובעת אולי מכך שבשונה מבעל עגלה, או מכל אדם שאיננו שקוף ונקי כל כך, המגיד חש בעוצמה את מה שאנחנו לא מסוגלים להעלות בדעתנו. נוסף על כך, נוכח כאן הקשר המיוחד בין המגיד לרבו. אם הבעל שם טוב דבק בבורא, הרי שהמגיד נדבק ממנו... ההידבקות הזו היא תכונה של דעת. להיות בר דעת אין פרושו רק להיות בעל שכל, אלא

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מח מול לב בשידוכים

התחלתי להפגש עם בחור, ואני מנסה להבין את היחס בין המח ללב בסיפור הזה. ככלל בחיים, אני מאוד משתדלת לחיות באופן של 'מח שליט על הלב' – הלב נוכח וחי אבל המח מכונן – אך בפגישות נראה שזה עובד אחרת. איך אני מצליחה לברר את כוונת הלב מבלי להעמיס יותר מדי גש?

מענה:

כלשון הרבי מליובאוויטש, צריך להרגיש 'משיכת הלב', משיכה טבעית מבלי לכוון לזה, משיכה מיוחדת שאת לא מרגישה כלפי שום אדם אחר. אם יש משיכה כזאת וישנם רצונות משותפים לגבי בנין בית נאמן בישראל, בית מלא אורה ושמחה ושליחות לעם ישראל אז ההצעה טובה וכדאי

להתקדם עם זה. שתבשרי בשורות טובות.

הפרשי גבהים בשידוך

אני חייל סדיר בן 20 ואני נפגש כעת עם בחורה שאני מרגיש שהיא מאוד מתאימה לי ואנו רואים עין בעין את בנין ביתנו המשותף. לצערי, ההורים שלי לא כל כך בעד השידוך בגלל הפרשי הגובה בינינו – היא נמוכה ממני באופן משמעותי. אבקש ברכת הרב שאם היא המיועדת לי שהעניינים יסתדרו ותהיה הסכמה רחבה ולא יהיו עיכובים.

מענה:

אם הקשר הפנימי ביניכם הוא טוב ויש רצון טוב של שניכם להקים יחד בית נאמן בישראל על יסודי התורה והמצוות ובדרך החסידות עם תודעה

של שליחות לעם ישראל, אז ענין הגובה הוא טפל לגמרי ולא צריך להתחשב בו כלל. בשורות טובות.

סדרי הישיבה והפצות

אני מעונין להשקיע בשעות הפנויות [מחוץ לסדרי הישיבה] בהפצת המעינות. האם זה דבר נכון, או שכדאי שאשב ואלמד? אשמח להכוונת הרב בנושא.

מענה:

היסוד הוא ללמוד טוב – עם חיות – נגלה וחסידות לפי סדר הישיבה. יש להתייעץ עם צוות הישיבה ועם המשפיע שלך לגבי הפצה מבצעים המתאימים לך בשעות הפנאי (טוב ללמוד עם בחור מתחיל שלא זכה עד עתה לחינוך תורני וכך לקרב אותו בפנימיות).

וארצתי!

האמת היא, שמורנו הבעל שם טוב לא שש ברגע הראשון. בכלל, לטובתו האישית הוא היה סבור שעדיף לו להשאר בחברת הצדיקים הנסתרים. גם שם הוא פעל גדולות ונצורות – אז למה לו לחשוף את זהותו ברבים? אבל ה' יתברך רצה אחרת. כבר שלש-עשרה שנים קדם לכן הורה לו מורו ורבו הרוחני, אחיה השילוני, כי עליו להתגלות ולהפיץ את תורת החסידות ברבים. לאחר עשר שנים של למוד התורה בחברותא, מראשה ועד סופה, מ"בראשית ברא" ועד "לעיני כל ישראל", מורה לו אחיה השילוני: "קום, והתגלה 'לעיני כל ישראל!'". כעת, בעלית נשמתו, שומע מורנו הבעל שם טוב שבהתגלות תורתו תלויה גם ביאת המשיח.

פיוק פוא פיוק-טוב ללך

מורנו הבעל שם טוב מקבל את המשימה ומעמיד שורה של תלמידים המפיצים את תורת החסידות ברבים.

השבוע נחגג בעזרת ה' את ראש השנה לחסידות, י"ט בכסלו, בו ומלאו 224 שנה לשחרורו של אדמו"ר הזקן, בעל התניא, מהמאסר. יציאה ממאסר היא בשורה משמחת מאד. כאשר מדבר במאסר בו עומדת ספנת מות ובהצלה ממנה – הדבר משמח בכפלים, במיוחד כאשר מדבר באיש צדיק וקדוש. אבל שחרורו של רבינו הזקן הוא ספור יותר רחב. הוא ספורה של תורת החסידות כלה.

ישוה אלא ינתה חוצה

נחזר אחרת. ראש השנה של שנת תק"ו. מורנו הבעל שם טוב עורך עלית נשמה – הוא עולה לעולמות עליונים ומטייל בין ההיכלות בגן עדן, עד שהוא מגיע אל היכלו של משיח. "אימתי קאתי מר?", "מתי יבוא כבודו?", הוא שואל את המשיח, והמשיח עונה: "לכשיפוצו מעינתיה חוצה, ויוכלו כלם לעשות עליות ויחודים כמוה!".

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"ה הרב שילה אופן.

על הטיול לראש הנקרה. רכבל, נופים, שחיה ביים, אטרקציות ומה לא? קבלתי את רשות הדבור ונגמדתתי לפני כלם: "אז ככה...", פתחתי, "היה משהו! כף לא נזרמלי! לא תאמינו! 102 מטר בזוית של 60 מעלות! זה וואו, סוף הדרך, חויה של פעם בחיים! אני ממליץ לכל אחד! ממליץ? חובה!".

"רגע, רגע, רזי", עוצר המורה את שטף ההתלהבות שלי, "אנחנו מבינים שבחרת בראש הנקרה ושמאד מאד נהנית. את זה רואים מיד. אבל המשימה שלך כרגע היא לא רק להתלהב מול הכתה, אלא להשתדל לערוך ולסדר את הדבורים שלך בצורה שקולה, כך כף שגם אנחנו, שלא היינו שם, נבין מה בדיוק ראית שם ואיה הרגשת. אני מציע שתחזר למקום, תחשב עוד קצת ותסדר לעצמך את הנאום...".

מדוע עצר אותי המורה? מה רצה שאשפר בצורת הנסוח שלי? התאור שלי היה אמנם חי ותוסס, אבל מאד כלי. כמעט ולא שתפתי אותם בפרטיו. כדי שהתאור יהיה מובן גם לאחרים עלי לעצור את ההתלהבות ולהתבונן בפרטי המאדע – מה היה קדם ומה לאחר מכן, כיצד התכוננתי מראש לטיול, למה צפיתי ומה לעמת זאת התגלה לי בשטח. איה נוסעים לראש הנקרה, היכן היא נמצאת, איה בנוי המצוק ומה כל כך מפתיע בזרידה ברכבל. ולא נשפח את הדרך ואת הנוף

בראש החבורה עומד רבי דוב בער, הרב המגיד ממעזריטש, שיום י"ט כסלו הוא גם יום הסתלקותו, וגם הוא מעמיד שורה של תלמידים. כמו מורו ורבו, מורנו הבעל שם טוב, מקיפים אותו לא פחות מאשר "ששים גבורים!" תלמידים אלו מפיצים את תנועת החסידות בכל העולם.

ובכל זאת, האחד והמיוחד שבהם הוא דוקא הצעיר שבתלמידיו המבהקים – אדמו"ר הזקן, בעל חג הגאלה ש'לנו. מספר כי ביום הסתלקותו קרא אליו הרב המגיד ממעזריטש וכה גלה לו, מבלי לפרט, על עתידם המשותף: "ולמנ'יו, היום הוא היום-טוב שלנו". רק לאחר 26 שנים התברר כי כוננתו של הרב המגיד הייתה ליום גאלתו מהמאסר. מדוע יום שחרורו של אדמו"ר הזקן קשור למגיד ממעזריטש? את התשובה לכה אפשר להבין לאחר שנסמע על השליחות המיוחדת שקבל רבינו הזקן ממורו ורבו, עוד קדם לכה.

דבס'יר את הפתלה

"רזי, אתה רוצה להיות הראשון?", שאל המורה לעברית. את השעורים האלו אני אוהב מאד. כתיבה היא התחביב שלי, לא? המשימה שהעלה המורה הייתה לתאר בעל-פה, לפני כל הכתה, מאדע מהחפש שנהננו ממנו במיוחד. "כמובן", עניתי, "אשמח". ברור היה לי על מה אני הולך לדבר. איה לא?

אדמו"ר הזקן את חסידות חב"ד.

מספר, כי בעודו יושב בתאו, הגיעו לבקר את אדמו"ר הזקן רבותיו מעולם האמת – הרב המגיד ממעוריתש ומורנו הבעל שם טוב. הרבי מבין כי מעצרו והעלילה נגדו אינם דבר מקרי, אלא אתות משמים. בפניו עמדה ההתלבטות – האם האיתות הוא לחדל מעבודתו בה התחיל או להפך, להמשיך בה ביתר שאת, האם להפסיק את גלוי סודות פנימיות התורה או להגביר אותן. את השאלה הזו פרש הרבי בפניהם, והם ענו לו: "אדרבה, עליך להמשיך, וביותר כח!".

שחרורו של אדמו"ר הזקן ויציאתו ממאסר אינם רק חגיגה פרטית של חסידיו. הם בשורה גדולה לכל יהודי החפץ בביאת משיח, ושלב הכרחי בהפצת המעיינות חוצה!

לחיים לחיים חסידים!

חג שמח! לשנה טובה בדרך
החסידות ובלימוד החסידות תכתבו
ותחתמו!

שבת שלום ומברך!

5'

הנשקף ממנה.

הירדה לפרטם מוסיפה לשומע, זה שלא היה שם, צבע ובהירות לתמונה. הוא מבין יותר, מקושר אליה יותר, ויודעים מה? הדבר יגרום לו לא רק התלהבות חולפת, אלא גם סקרנות גדולה. נו, אם כבר יש סקרנות, בסוף גם מגיעים לאותו המקום גם בפעל...

התבוננות כפולת

איך כל זה קשור אלינו? למגיד ולבעל הגאולה שלנו? כי זו בדיוק המשימה המיוחדת שקבל הרבי הזקן מרבו. מורנו הבעל שם טוב הביא לעולם אור גדול – אמונה פשוטה ושמחה גדולה. אבל אם רוצים שהתמונה תשאיר בהירה וצלולה, ובמידה אם רוצים להעביר אותה למרחקים ולהפיץ אותה בכל מקום, חובה לפרק אותה לפרטם. את המשימה המיוחדת הזו הגדיר הרב המגיד לתלמידו: אתה תלמד **התבוננות פרטית** – איך מתבוננים באלקות לעמק. אתה תהפך את החסידות לתורה של ממש! זו הדרך להרחיב ולהמשיך את תנופת ההפצה של תורת מורנו הבעל שם טוב, באופן שכל יהודי יוכל לגשת אליה, אפילו ילדים! כך יסד

ג
ל
ע
י
נ
י
ו
א
ב
י
ט
ה
נ
פ
ל
א
ו
ת
ס
ת
ו
ר
ת

"הקהל את העם האנשים והנשים והטר וגרר אשר בשעריך"

יוסף פריסמן הפיקוח

ההתזוועדות המרכזית י"ט בסלו

יום רביעי 21.12 יצחק ז'נר 2012

הילולת הרב המגיד ממעזריטש נ"ע

וחג הגאולה של כ"ק אדמו"ר הזקן בעל התניא ז"ע

יום שלישי י"ט כסלו (13.12 למנינם) 20:30

בית זלטה בית רבקה - כפר חב"ד ב'

21.12 שילה ואמנה

ניהול מוזיקלי - אחיה אשר כהן אלורו | חיליק פרנק | שלמה כ"ץ
מכירת ספרים במקום | עזרת נשים | שידור חי

השקת הספר החדש

שערי תבונה - שערי עיון והתבוננות בספר התניא

בית זלטה

גרה
סטודיו לעיצוב

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 - המספר פתוח לניידים כשרים

ג
ל
ע
י
נ
י
ו
א
ב
י
ט
ה
נ
פ
ל
א
ו
ת
ס
ת
ו
ר
ת